Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ 13 февраль 1974 йил чоршанба ◆ № 37 (15.817). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ЯРАТУВЧИЛИК МЕҲНАТИГА ЮКСАК БАҲО

Нукус, 12 февраль. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов Қорақалпоғистон автоном республикасига КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроғини топширди. Автоном республика 1973 йилда дон ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотишни кўпайтирганлиги учун шу мукофотга сазовор бўлди.

Автоном республикага Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроғи ҳам топширилди. Қорақалпоғистон меҳнаткашлари 1973 йил халқ хўжалиги планини муддатидан илгари бажариш учун ўтказилган республика социалистик мусобақасидаги якунларига биноан шу байроқ билан тақдирланган эди.

Ш. Р. Рашидов байроқни топшира туриб, социалистик Ватанимиз бахт-саодати йўлидаги меҳнатда автоном республика меҳнаткашларига янги муваффақиятлар тилади.

Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Камолов жавоб нутқида қорақалпоқ халқининг меҳнатига юксак баҳо берилганлиги учун ташаккур билдириб, автоном республика меҳнаткашлари беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини бажариш учун барча кучларини сафарбар этадилар, деб ишонтирди.

Қорақалпоғистон область партия комитети ва ҚҚАССР Олий Советининг тантанали қўшма мажлиси

ҚАРДОШ ХАЛҚЛАРНИНГ ЯГОНА ОИЛАСИДА

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССРГА ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

НУКУС, 12 февраль. (ЎзТАГ махсус мухбири). Қорақалпоғистон... Хоразм воҳасидан тортиб то Орол денгизигача чўзилиб кетган катта, қадимий диёр — баҳодирлар етишиб чиққан ва ҳозирги вақтда ишлари энг афсонавий ботир жасоратига тенг келадиган кишилар яшаётган диёрдир. Пахта ва шоли мамлакати, улкан энергетика ва бой ер ости хазиналари ўлкаси бўлган Қорақалпоғистон Совет қардош халқларининг ягона оиласида экономика ва маданиятнинг барча соҳаларида мисли кўрилмаган муваффақиятларга эришди.

...Қорақалпоғистон шаҳар ва овуллари байрам либосида. Автоном республика икки шонли воқеани нишонламоқда. Қорақалпоқлар Россияга ихтиёрий равишда қўшилган кунга 100 йил тўлди. Қорақалпоғистон АССРнинг Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотланганлиги ана шу ўлка меҳнаткашларининг катта хизматларига берилган баҳо бўлди.

12 февралда Ўзбекистон Компартияси область комитети билан Қорақалпоғистон автоном республикаси Олий Советининг Автоном республикага Халқлар дўстлиги ордени топширилишига бағишланган қўшма тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари С. Е. Белоножко, А. Д. Бесчастнов, О. У. Салимов, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Камолов, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси Д. Ешимбетов, автоном республика Министрлар Советининг Раиси Е. Айтмуротов, Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари М. Худойберганов, Туркманистон Компартияси Тошовуз область комитетининг биринчи секретари Б. Отаев, Тошовуз область ижроия комитетининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳ. Қурбонова, РСФСР маданият министрининг ўринбосари В. В. Кочетков мажлис президиумида ўтиришибди. Москва, Россия Федерацияси, қардош республикалардан келган меҳмонлар, автоном республика далалари, фермалари, саноат корхоналарининг донгдор меҳнатчилари, таниқли маданият арбоблари улар билан ёнма-ён ўтиришибдилар.

Тантанали мажлисни Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси Д. Ешимбетов очади.

СССР ва Ўзбекистон ССР давлат гимнлари янграйди.

Тантанали мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Леонид Ильич Брежнев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюросини баланд руҳ билан фахрий президиумга сайладилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидовга сўз берилади.

Ўртоқ Ш. Р. РАШИДОВ нутқи

Азиз ўртоқлар! Дўстлар! Бугун ҳаммамиз учун қувончли ва унутилмас кун. Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикасига Халқлар дўстлиги ордени топширилаётир.

Қорақалпоғистон совет халқларининг дўстлигини ва ҳамкорлигини, кўп миллатли Совет давлатини мустаҳкамлашга ва ривожлантиришга, социалистик ва коммунистик қурилишнинг муштарак ишига катта ҳисса қўшганлиги учун ана шу юксак мукофотга сазовор бўлди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан сизларни, сизлар орқали Социалистик Қорақалпоғистоннинг барча меҳнаткашларини Ватаннинг юксак мукофоти билан қизғин қутлашга ижозат бергайсиз. (Гулдурос қарсаклар).

КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг топшириғини адо этиб, унинг шахсан йўллаган қизғин қутловларини ҳамда улуғ Ватанимиз шон-шуҳрати йўлида сиҳат-саломатлик, меҳнатда янги ғалабалар тилаб сизларга, Қорақалпоғистоннинг барча меҳнаткашларига йўллаган истакларини топшираётганлигимдан ғоят хурсандман. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Мана шу тантанали кунда барча совет кишилари сизларга самимий қутлов, алангали табрик сўзлари билан мурожаат қилиб, ўзларининг эзгу истакларини изҳор этмоқдалар. Улар сизлар билан бирга чин кўнгилдан хурсанд бўлмоқдалар, сизларнинг муваффақиятларингиз билан фахрланмоқдалар, қорақалпоқ қардошларга коммунистик бунёдкорликда тағин ҳам катта муваффақиятлар тиламоқдалар.

Бизнинг тантанали мажлисимиз омманинг меҳнат ғайрати ва сиёсий активлиги ниҳоят даражада юксалган бир вазиятда ўтмоқда. КПСС Марказий Комитети 1973 йил декабрь Пленумининг ҳамда СССР Олий Совети еттинчи сессиясининг қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати, саноат, қурилиш, транспорт ва қишлоқ хўжалиги ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасини ўтказиш тўғрисида КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети қарорлари омманинг меҳнат ғайратини ва сиёсий активлигини мана шундай юксалтириб юборди.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь Пленуми ва шу Пленумда ўртоқ Л. И. Брежнев сўзлаган чуқур мазмунли нутқ совет кишиларининг ижодий ғайратини ва меҳнат шижоатини тағин ҳам кўпроқ кучайтирмоқда. Катта сиёсий аҳамиятга ва сафарбар қилувчи кучга эга бўлган мана шу ҳақиқатан тарихий ҳужжат жуда катта умумпартиявий, умумдавлат аҳамиятига эга.

Леонид Ильич ўзининг мана шу катта нутқида, айтиш мумкинки, жаҳоншумул хўжалик ва сиёсий аҳволни назарда тутиб, партия ва халқнинг КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш йўлидаги бунёдкорлик фаолияти якунларини анализ қилиб берди, беш йиллик топшириқларини ва аввало беш йилликнинг тўртинчи, белгиловчи йили топшириқларини бажариш учун кураш йўлларини кўрсатиб ўтди.

Шу билан бирга ўртоқ Л. И. Брежнев партия ишининг тағин ҳам кенгроқ жиҳатларини, партиянинг ички ва ташқи сиёсат соҳасидаги программ вазифаларини очиб берди. У коммунистик қурилишнинг туб проблемаларини ҳар томонлама асослаб берди, хўжаликка, планлаштиришга ҳамда экономикани бошқаришнинг ташкилий структурасига партиявий раҳбарликни такомиллаштириш, ривожланган социалистик жамиятимизнинг бутун хўжалик механизмини яхшилаш, халқ хўжалигини, фан ва маданиятни янада ривожлантириш, халқ фаровонлигини ошириш йўллари ва методлари тўғрисида бир қанча жуда муҳим принципиал қоидаларни айтиб берди.

Барча совет кишилари каби Қорақалпоғистон меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларини, Л. И. Брежнев нутқида айтиб ўтилган қоидаларни ва хулосаларни зўр мамнуният билан кутиб олдилар. Улар ана шу тарихий ҳужжатларни партия XXIV съезди ленинча йўлининг ифодаси деб билмоқдалар. Ички ва ташқи сиёсатни амалга ошириш, халқлар ўртасида тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлаш, коммунизм қурилиши учун қулай шарт-шароит вужудга келтириш йўлида КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси ва шахсан ўртоқ Л. И. Брежнев аниқ мақсадни кўзлаб қилаётган амалий фаолиятни халқ якдиллик билан маъқуллади.

Халқ бахт-саодати тўғрисида, Ватаннинг равнақи ва унинг қудратини мустаҳкамлаш тўғрисида ленинчи партия Марказий Комитетининг мана шундай актив фаолияти, ҳормай-толмай қилаётган ғамхўрлиги совет кишиларини фидокорона меҳнат қилишга, коммунизм тантанаси учун шонли ишлар қилишга руҳлантирмоқда.

Ўртоқлар! Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси бугунги тантаналарга ўзининг бунёдкорлик кучлари барқ урган ҳолда келганлигини кўриб ҳаммамиз бениҳоя хурсандмиз. У ўзининг сиёсий, иқтисодий ва маданий ривожланишида қардош халқларнинг ягона оиласида туриб юксак поғонага кўтарилди.

Л. И. Брежнев Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги орденини топширишга бағишланиб Тошкентда ўтказилган тантанали мажлисда сўзлаган нутқида бундай деди: «Босиб ўтилган йўлга назар ташлар эканмиз, Ўрта Осиё халқлари Улуғ Октябрь социалистик революцияси ва социализм ғалабаси натижасида ўзларининг ижтимоий ривожланишларида тарихий йўлни сакраб ўтдилар, деб айтишга ҳамма асослар бор».

Бу сўзлар социалистик Қорақалпоғистонга ҳам батамом тааллуқлидир. Лекин бундай жуда катта йўлни босиб ўтиш ўз-ўзидан бўлмади. Биз эришган ҳозирги марралар осонлик билан қўлга киргани йўқ. Бу марралар халқнинг фидокорона кураши ва қаттиқ меҳнати билан қўлга киритилди.

Қорақалпоқларнинг қадимий диёрида Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Коммунистик партия раҳбарлигида чинакам революцион ўзгаришлар амалга оширилди. Шонли қорақалпоқ халқининг ҳаётида ҳақиқатан эртаклардагидек ўзгаришлар рўй берди — патриархалчилик ва феодализмдан социализмга, ниҳоят даражада иқтисодий қолоқликдан юксак даражада ривожланган халқ хўжалигига, ёппасига саводсизликдан умумий таълим, фан ва маданиятнинг ҳозирги замон чўққиларига ўтилди. Бу ўзгаришлар қисқа тарихий давр мобайнида содир бўлди.

Узоқ асрлар давомида Қорақалпоғистон ҳуқуқсизлик, қашшоқлик, феодалларнинг низолари ва миллий душманлик авж олган ўлка бўлиб келди. Хива хонларининг ҳукмронлиги даврида маҳаллий феодал-уруғчилик бошлиқлари томонидан икки ёқлама асоратда қолган меҳнаткашлар оммаси сиёсий ҳуқуқсиз эди, деярли ёппасига саводсиз эди, мудҳиш қашшоқлик, ҳеч қандай медицина ёрдамининг йўқлиги эса қорақалпоқ халқини қирилишга маҳкум қилиб қўйган эди.

Патриархал-феодал муносабатларнинг ҳукмронлиги, қуллик ва қулфурушликнинг сарқитлари Қорақалпоғистоннинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантирмай қўйди, ярим кўчманчи чорвачилик, ибтидоий деҳқончилик сингари қолоқ хўжалик формаларини сақлаб келаверди. Саноатнинг бутунлай йўқлиги, товар-пул муносабатларининг ривожланмаганлиги халқнинг иқтисодий ва маданий қолоқлигини тағин ҳам баттарлаштирди.

Мана шундай шароитда қорақалпоқ халқи ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан анчагина ривожланган Россия составидагина ўзини феодал-уруғчилик низолари ва урушлари натижасида жисмоний қирилиб кетишдан, зулм ва ўзбошимчаликдан муҳофаза қилиши мумкинлигини, қорақалпоқ элатини сақлаб қолиш, Қорақалпоғистонни Англия империализмининг мустамлакасига айланиб қолиш хавфидан сақлаб қолиши мумкинлигини тушунди.

Қорақалпоқ халқи Россия составига ўз ихтиёри билан кирганлиги тарихий ривожланишдаги объектив жараённинг қонуниятли оқибати бўлди. Қорақалпоқ халқининг Россия билан яқинлашишга ва қўшилишга интилиши узоқ асрлардаёқ бошланган эди. Ўрта асрнинг охирги давридаёқ қорақалпоқ халқи ўзининг қудратли қўшниси бўлган рус халқи билан дўст бўлиш ва унинг ҳимояси остига ўтиш йўлларини қидираверди.

XVIII асрда қорақалпоқлар Петербургга, Қозонга, Оренбургга кўп марталаб элчилар юбориб, Россия билан қўшилиш истагида эканликларини улар орқали изҳор этдилар. Қорақалпоқларнинг асосий кўпчилиги Хива хонлиги қўл остида қолиб, жуда қаттиқ социал ва миллий зулм азобини тортаётган, шу сабабли хонларнинг ҳукмронлигига қарши қорақалпоқ халқи кўп марталаб қўзғолонлар кўтарган XIX асрнинг иккинчи ярмида бу интилиш айниқса кучайиб кетди. 1873 йилнинг май ойида рус қўшинлари Хивани истило қилганларидан кейин Амударё дельтасида истиқомат [...] қорақалпоқлар дарҳол [...]рига делегация юбориб, Қорақалпоғистонни Россия таркибига қабул этишни илтимос қилдилар.

Россия билан Хива хонлиги ўртасида 1873 йил 12 августда сулҳ шартномаси имзоланаётганда қорақалпоқ халқининг [...] инобатга олинди. (Қарсаклар). Қорақалпоқларнинг аксарияти [...] турган Амударёнинг ўнг [...] шу шартномага биноан Россия составига кирди. Қорақалпоқ халқининг рус халқи билан [...] тўғрисидаги асрий орзуси рўёбга чиқди.

Қорақалпоғистоннинг [...] ўз ихтиёри билан қўшилиши [...] улуғ рус халқи билан [...]лашган, уни ўзининг о[...]либ, озодлик ва бахт-саодат учун курашда рус халқини [...]диқ ва беғараз дўсти [...] қорақалпоқ халқининг [...]йинги тарихий тақдири[...] прогрессив аҳамиятга эга бўлди.

Амударё этакларида[...] [...]кашлар рус халқининг [...]цияга ва зулмга қарши [...] ва тенглик учун олиб [...]волюцион курашига то[...] мана шу тарихий битимнинг жуда муҳим прогрессив оқибати бўлди. Миллий ва социал асоратга қарши курашда катта ва кичик халқларнинг рус халқи билан бирлашганлиги, чоризмнинг реакцион мақсадларига қарамай Бутун Россия революцион ҳаракатининг муштарак фронтини тайёрлади. Пролетариат ва унинг ленинчи партияси бошчилигидаги бу ҳаракат собиқ Россия империясидаги ҳамма халқларин озод қилишга ҳамда бепоён Ватанимизда яшаб турган юздан ортиқ миллат ва элатларнинг тарихда мисли кўрилмаган социалистик ҳамдўстлигини барпо қилишга олиб келди.

Қорақалпоқ халқининг ҳаётидаги икки тарихий воқеа — Халқлар дўстлиги ордени топширилаётганлиги ва Қорақалпоғистоннинг Россияга қўшилганлигининг 100 йиллиги бир вақтда байрам қилинаётганлиги — бу икки воқеа айни бир пайтда ўтказилаётганлиги зўр рамзий маънога, катта аҳамиятга, чуқур мазмунга эга эмасми, азиз ўртоқлар. (Гулдурос қарсаклар).

Октябрь революциясига қадар Қорақалпоғистон чор Россиясининг энг қолоқ мустамлакаларидан бири эди. Бердақ шоир ўша оғир замонлар тўғрисида алам ва ғазабга тўлиб, руҳонийлар ва хонлар, амалдорлар — жаллодлар халқни жуда қийноққа солиб қўйганлиги тўғрисида, подшоҳ ва бекларда ҳақиқат, фуқаро ва халқда бахт-саодат йўқлиги тўғрисида ачиниб ёзган эди.

Улуғ Октябрь, Ленин, коммунистлар партияси мамлакатимизнинг барча халқлари каби қорақалпоқ халқига ҳам озодлик келтирди, социал ва миллий зулм кишанларини парчалаб ташлади. Партиянинг иродаси билан, халқнинг қаҳрамонона меҳнати билан бутун қорақалпоқ диёри боғ-бўстонга айлантирилди. Бу диёрнинг беҳисоб бойликларига меҳнаткаш халқнинг ўзи хўжайин бўлиб қолди. Совет тузуми шароитида, [illegible]

Тенг ҳуқуқли халқларнинг бири бўлган қорақалпоқ халқи рус, ўзбек, қозоқ ва бошқа қардош халқлар билан бирга [illegible]

Ўртоқ Л. И. Брежнев СССРнинг 50 йиллиги [illegible] мамлакатимизда яшаб турган барча миллатлар ва элатларни бирлаштирган республикаларнинг вояга етиш ҳамда иқтисодий, сиёсий ва маданий жиҳатдан чинакам гуллаб-яшнаш тарихидир.

Социалистик Қорақалпоғистон марксизм-ленинизмнинг ҳаётий кучини, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ленинча миллий сиёсати тантана қилганлигини кўрсатувчи ёрқин мисолдир.

Кекса авлодлар янги турмушни шиддатли синфий кураш шароитида қуришларига тўғри келди. Бу кураш Коммунистик партия, унинг жанговар отряди — Қорақалпоғистон партия ташкилоти раҳбарлигида олиб борилди. Большевиклар революцион тўнтаришга бошчилик қилдилар, социалистик ўзгартишларнинг илҳомчилари ва ташкилотчилари бўлдилар, босмачи шайкалар билан ҳамда маҳаллий эксплуататорларнинг бошқа контрреволюцион чиқишлари билан шафқатсиз курашга меҳнаткашларни сафарбар қилдилар.

Қорақалпоғистонда Совет ҳокимиятини камол топтириш йилларида партия меҳнаткашлар оммаси орасидан ажойиб раҳбарлар етиштирди, улар ўзларини, ўз меҳнатлари ва қобилиятларини, ўз қалбларининг ҳароратини халққа фидокорона хизмат қилишга тўла-тўкис ва батамом сарфладилар. Қорақалпоғистонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва социализмни қарор топтириш учун курашган қаҳрамон авлодлар вакилларининг номлари: В. Е. Крошилов, И. Косьяненко, У. Тинимбоев, Н. А. Шайдаков, А. Қудабоев, К. Авезов, А. Дўстназаров, А. И. Качанов, К. И. Школин, У. Холмуротов ва бошқа кўпгина кишиларнинг номлари халқнинг миннатдор хотирасида эзгу ном бўлиб абадий сақланиб қолади. (Қарсаклар).

(Давоми иккинчи бетда).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов Қорақалпоғистон АССР байроғига Халқлар дўстлиги орденини тақиб қўймоқда.

ШАВКАТЛИ МЕҲНАТ УЧУН МУКОФОТ

ГУЛИСТОН, 11 февраль. (ЎзТАГ). Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Т. Н. Осетров бугун Сирдарё областининг вакилларига КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроғини топширди. Область 1973 йилги халқ хўжалиги планини муддатидан илгари бажариш учун саноат, қурилиш ва транспорт ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси якунлари бўйича шу байроққа сазовор бўлган эди.

Митингда сўзга чиққан нотиқлар ўз меҳнатларига юксак баҳо берганликлари учун Коммунистик партия билан Совет ҳукуматига самимий миннатдорчилик билдириб, область меҳнаткашлари юксак мукофотга жавобан социалистик мусобақани янада кенгроқ авж олдирадилар ва беш йилликнинг тўртинчи, белгиловчи йилини меҳнатда янги муваффақиятлар билан нишонлайдилар, деб ишонтирдилар.

Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Леонид Ильич Брежневга баланд руҳ билан табрикнома йўлладилар.

* * *

ГАЗЛИ, 12 февраль. (ЎзТАГ мухбири). Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари А. Р. Хўжаев кеча Ленин орденли Газли газнефть кон бошқармаси коллективига КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроғини топширди. Газли меҳнаткашлари бу мукофотга 1973 йил халқ хўжалиги планини муддатидан илгари бажариш учун ўтказилган Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида энг юқори натижага эришганликлари учун сазовор бўлдилар.

Газлида бўлиб ўтган митингда сўзга чиққан кишилар ўз меҳнатларига юксак баҳо берганлиги учун Коммунистик партия билан Совет ҳукуматига қизғин ташаккур изҳор этдилар.

Митингга тўпланган кишилар КПСС Марказий Комитети, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев номига баланд руҳ билан табрикнома йўлладилар.

ФИНЛЯНДИЯ ПРЕЗИДЕНТИ УРХО КАЛЕВА КЕККОНЕННИНГ СССРГА ВИЗИТИ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан Финляндия республикасининг Президенти Урхо Калева Кекконен 16 февралда ғайри расмий визит билан Совет Иттифоқига келади.

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ А. А. ГРОМИКОНИНГ ИТАЛИЯГА ҚИЛАДИГАН ВИЗИТИГА ДОИР

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико Италия ҳукуматининг таклифига биноан шу йил 18 февралдан 22 февралгача расмий визит билан Италияда бўлади.

Қорақалпоғистон область партия комитети ва ҚҚАССР Олий Советининг тантанали қўшма мажлиси

ҚАРДОШ ХАЛҚЛАРНИНГ ЯГОНА ОИЛАСИДА

(Боши биринчи бетда).

Ўша вақтларда, граждан урушининг машаққатли йилларидаёқ Ўрта Осиё ва Қозоғистоннинг бошқа барча халқлари каби қорақалпоқ халқи ҳам рус халқининг сахийлигини, совет кишиларининг буюк интернационал бирлигини амалда яққол кўрдилар. Биринчи жаҳон урушининг ва граждан урушининг оғир оқибатларига қарамай рус халқи ва Россия Федерациясининг ҳукумати вайрон бўлган хўжаликни тиклаб олишда Қорақалпоғистон меҳнаткашларига жуда катта ёрдам бериб турдилар.

1918 йилдаёқ В. И. Ленин «Туркистондаги суғориш ишларига 50 миллион сўм ажратиш ва шу ишларни ташкил этиш тўғрисида» РСФСР Халқ Комиссарлари Советининг Декретига имзо чекди. 1919 йилнинг февралида Туркистон АССР ҳукумати босмачиликдан кўп зарар кўрган Амударё этакларидаги аҳолига 3 миллион сўм миқдорида ёрдам кўрсатди.

Миннатдор қорақалпоқ халқи ҳам ўзи нимаики топган бўлса шуларнинг ҳаммасини ўз қардошлари билан баҳам кўрди. Владимир Ильичнинг «Орол денгизидаги ишчи ўртоқларга, балиқчиларга» деган хатида айтиб ўтилганидек, мамлакатимиз халқларининг бузилмас қардошлигини, «бир-биридан жуда узоқ жойларда бўлган пролетарларнинг бир-бирларига жуда кенг ёрдам» бераётганликларини Орол меҳнаткашларининг машаққатли 1921 йилда Волга бўйидаги ва Урал атрофидаги аҳолига берган ёрдами яққол кўрсатиб турибди. Қорақалпоғистон меҳнаткашлари улуғ Лениннинг чақириғига лаббай деб жавоб бериб, Россияга 280 минг пуд балиқ ва 20 миллион сўм пул жўнатдилар.

Кейинги вақтларда Совет Россияси қорақалпоқ халқига ва совет шарқининг бошқа халқларига уруғлик, қишлоқ хўжалиги асбоблари юбориб туриб, пуллар бериб туриб уларни тобора кўпроқ қўллаб-қувватлайберди. Москва, Ленинграддан, мамлакатнинг бошқа саноат ва маданият марказларидан бу ерга муаллимлар, врачлар, инженерлар, ер тузувчилар юбориб турилди. Маҳаллий кадрлар тайёрламоқ учун курслар, ишчи факультетлар, техникумлар очилди. Халқ хўжалиги техника билан йилдан-йилга тобора кўпроқ қуроллантирилаберди.

Қорақалпоқларнинг миллий давлати ҳам ривожланаберди. 1924 йилда Ўрта Осиё республикаларининг миллий-давлат чегараланиши натижасида Қорақалпоғистон автоном области ташкил этилди ва у 1930 йилда Россия Федерацияси составига кирди. Кейинроқ бориб унинг давлат, хўжалик ва маданий қурилишдаги ҳуқуқларини кенгайтириш учун шарт-шароит вужудга келтирилди. 1932 йилнинг мартида автоном область РСФСР составида Қорақалпоғистон автоном Совет Социалистик Республикасига айлантирилди.

1936 йил конституциясига биноан Қорақалпоғистон автоном республикаси Ўзбекистон ССР составига ўтди. Қорақалпоғистоннинг Ўзбекистон ССР составига киришига икки қардош халқ тарихий тақдирининг бирлиги объектив шарт-шароитни тайёрлаб берди. Уларнинг тили ва территорияси бир-бирига яқинлиги, хўжалик укладларининг, маданият манбаларининг, урф-одатлари ва анъаналарининг ўхшашлиги, узоқ давр давомида биргаликда тарихан ривожланиб келганликлари уларнинг ҳақиқатан қон-қардошлигидан далолат бериб турибди.

Улуғ рус халқи бериб келаётган жуда катта ёрдам Қорақалпоғистон экономикаси ва маданиятининг тез юксалишига ёрдам берди. Қорақалпоқларни заводлар ва мактаблар қуришга, гидроузеллар ва театрлар барпо қилишга, қудратли техникани бошқаришга, китоблар нашр этишга, илм-фанни эгаллашга мана шу рус халқи ўргатди.

Индустрлаштириш, қишлоқ хўжалигини социалистик негизда қайта қуриш, маданий революция йилларида, янги турмуш учун биргаликда кураш олиб борилган йилларда қорақалпоқ, рус халқларининг ва буюк Ватанимиздаги барча халқларнинг ирода ва ҳаракат бирлиги, маънавий қон-қардошлиги, бир-бирига ишончи ва ўзаро алоқалари тағин ҳам кўпроқ мустаҳкамланди.

Социалистик жамият қурилганлиги Қорақалпоғистон меҳнаткашлари сарфлаган қаҳрамонона куч-ғайратнинг, қардош халқлар бериб турган беғараз ёрдамнинг энг муҳим натижаси бўлди ва бу нарса автоном республика конституциясида ўз ифодасини топди. Демак Қорақалпоғистон ўзининг асрий қолоқлигини тугатибгина қолмасдан, шу билан бирга советлар мамлакатидаги барча социалистик республикалар билан бирга битта марраға ҳам чиқиб олди.

Совет Иттифоқи халқларининг бузилмас дўстлиги Улуғ Ватан уруши йилларида қаттиқ синовдан ўтиб ўзининг бениҳоя мустаҳкамлигини кўрсатди. Қорақалпоқ халқи ҳам СССРнинг барча халқлари билан бир сафда туриб ўз социалистик Ватанини ҳимоя қилиш йўлида қаҳрамонона жанг қилди ва фидокорона меҳнат қилди. Ватан уруши фронтларида кўрсатган шавкатлари ва мардликлари учун Қорақалпоғистоннинг 14 фарзандига Совет Иттифоқи Қаҳрамони юксак унвони берилди, минглаб жангчилар ва командирлар орден ва медаллар билан мукофотланди.

Урушдан кейинги беш йилликлар даврида бутун мамлакатда бўлгани каби Қорақалпоғистоннинг ҳам халқ хўжалиги, маданияти янада гуркираб ривожланди.

Бугунги Қорақалпоғистон ривожланган аграр-индустриал ўлкадир. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида автоном республикада саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми 157 баравар кўпайди. Энергетика, пахта тозалаш, ёғ ишлаб чиқариш, балиқ консерваси тайёрлаш, металл ишлаш, полиграфия ва бошқа индустрия тармоқлари янгидан барпо қилинди ёки батамом реконструкция қилинди. Қорақалпоғистонда электр энергия ишлаб чиқариш кейинги 20 йил ичида 45 баравар кўпайди. Халқлар дўстлиги станцияси деб номланган Тахиатош ГРЭСи ўзининг энергиясини Орол бўйидаги ерларнинг ва Хоразм воҳасининг ҳамма жойига юбориб турибди.

Ҳозир автоном республикада замонавий техника билан қуролланган юзга яқин саноат корхоналари ва ишлаб чиқариш корхоналари ишлаб турибди. Эндиликда Қорақалпоғистон саноати революциядан олдинги даврда уч йилда ишлаб чиқарилган маҳсулотга тенг келадиган маҳсулотни бир кунда ишлаб чиқармоқда.

Халқ хўжалигида ва рўзғор ишларида табиий газдан кенг фойдаланилмоқда. Устюрт платосида жуда катта Шоҳпахта газ кони саноат учун фойдаланишга топширилди. Шу коннинг «Зангори ёнилғи» запаслари бир неча ўн миллиард куб метр ҳисобланади. Қорақалпоғистоннинг табиий гази Ўрта Осиё—Марказ қитъалараро газ қувурига юборилиб турибди.

Бир вақтлар Қорақалпоғистонда фақат карвон йўлларигина бор эди. Қорақум ва Қизилқум чўллари, тошли Устюртнинг ҳаётсиз саҳролари ва Орол сувлари қуйи Амударё воҳасини ташқи дунёдан ажратиб қўйган эди. Эндиликда эса ҳамма томонга таралган автомобиль йўллари республиканинг энг узоқ жойларини бир-бири билан боғламоқда. Тошкент — Орол денгизи ўртасида қурилган автомобиль йўли катта халқ хўжалик аҳамиятига эга. Қорақалпоғистон темир йўл орқали Ўрта Осиё республикалари билан ва Совет Иттифоқининг марказий районлари билан боғланди. Ўрта Осиёнинг кўпгина районларидан мамлакат марказига олиб чиқадиган энг қисқа темир йўл — Қўнғирот-Бейнов пўлат магистрали қурилиб бўлди.

Ҳозирги кунда Нукусдан барча район марказларига, чорвадорлар ва геологларнинг кўпгина узоқ посёлкаларигагина эмас, шу билан бирга Москвага, Тошкентга, Олмаотага, Бокуга, Қизил Ўрдага, Ашхободга, Шевченко, Минеральные Водига ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларига самолётда учиб бориш мумкин. Дарё ва денгиз флотида энг янги кемалар ва баржалар ишлаб турибди.

Қорақалпоғистон Республикаси катта қурилиш майдони бўлиб қолди. Республика янги қурилишларнинг ҳавозалари билан қопланди. Автоном республикада янги саноат корхоналари, ирригация иншоотлари, маданий-маиший объектлар, уй-жой бинолари қурилмоқда, янги ерлар ўзлаштирилмоқда. Давлат ва кооператив корхоналари ҳамда ташкилотлари томонидан сарфланган капитал маблағнинг ҳажми 1940 йилда 4 миллион сўмни ташкил этган бўлса 1973 йилда 245 миллион сўмга етди.

Бошқа совет республикаларида бўлгани каби Қорақалпоғистонда ҳам жамиятнинг асосий ишлаб чиқарувчи кучи бўлган ишчилар синфи тўхтовсиз ўсмоқда. Қорақалпоғистонда 1913 йилда ҳаммаси бўлиб 185 нафар ишчи бор эди. Ҳозир бу ерда ишчилар синфи 140 минг кишидан ошиб кетди. Мана шунинг ўзи автоном республика тез ўсиб бораётганлигидан далолат берувчи энг ёрқин кўрсаткичларнинг биридир.

Шу нарса диққатга сазоворки, ишчилар синфи орасида чинакам ташаббускорларнинг, ўз ишига моҳир бўлган чинакам миришкорларнинг сафлари йилдан-йилга ўсмоқда. Шулар орасида «Каракалпакирсовхозстрой»да скреперчи бўлиб ишлаётган, Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида биринчи ўринни олган Михаил Шкуркони, Кегайли алоқа узелининг монтери Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Жақсимурод Айданиёзовни, 12- трест ғишт терувчиларининг бригадири Ўтамурод Олмуротовни, Қўнғирот пахта тозалаш заводининг линтерчиси Бозор Ешчановани, Тахиатош автобазасининг шофёри Худойберган Олламуротовни ва бошқа кўпгина илғорларни кўрсатиб ўтиш мумкин. **(Қарсаклар).**

Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалиги юксак даражада механизациялашган йирик тармоқ бўлиб қолди. Республика колхозлари ва совхозлари ҳар йил жуда кўп трактор ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари олиб турибдилар. Янги магистраль каналлар— Ленин номидаги, Қизкетган, Пахтаарна, Равшан каналлари, катта насос станциялари, Амударёдаги Тахиатош гидроузелининг биринчи навбати ишга туширилди. Бу янгидан-янги ер массивларини ўзлаштиришга, суғориладиган деҳқончилик ерларнинг чегараларини йилдан-йилга кенгайтиришга имкон беради.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялаш даражаси тўхтовсиз ўсиб бормоқда, илғор агротехника жорий қилинмоқда, далаларга минерал ўғитлар солиш кўпайтирилмоқда. Мана шуларнинг ҳаммасига, деҳқонларнинг тер тўкиб қилаётган меҳнатига ва юксак маҳоратига жавобан Орол бўйидаги ерлар жуда мўл ва катта ҳосил бермоқда.

Революцияга қадар Қорақалпоғистон йилига фақат 16 минг тонна пахта етиштириб берар эди. Ҳозирги вақтда эса республика мамлакатга уч юз минг тоннадан кўпроқ мана шу қимматли хом ашёни бериб турибди. 1925 йилдагига — давлат автономиясининг биринчи йилига нисбатан—пахта етиштириш қарийб йигирма беш баравар кўпайтирилди.

Шоликорлик қишлоқ хўжалигининг пахтачилик билан бир қаторда жуда муҳим тармоғи бўлиб қолди. Ҳозир автоном республика мамлакатда энг кўп шоли етиштираётган районлардан биридир.

Чорвачилик тўхтовсиз юксалмоқда. Кейинги йигирма йил ичида қора моллар туёғи қарийб икки баравар кўпайди. Чўчқалар, қўйлар, эчкилар, паррандалар сони ошди, уларнинг маҳсулдорлиги кўпайди. Шу вақт ичида сут етиштириш 3 баравар, гўшт ва тухум етиштириш 3,5 баравар кўпайди.

Мана шуларнинг ҳаммаси Қорақалпоғистон деҳқонлари қилаётган қаҳрамонона меҳнатнинг самарасидир. Қорақалпоғистон деҳқонлари орасида пахта ва шолидан мўл ҳосил етиштираётган моҳир усталар, миришкор чорвадорлар, қишлоқ хўжалигида техника тараққиёти учун ҳормай-толмай курашаётган азаматлар оз эмас. Тўрткўл районидаги Горький номли колхоз бригадири Тўғон Қурбонниёзовнинг, Амударё районидаги Крупская номли колхоз механизатори Қозоқ Камоловнинг, Кегайли районидаги Энгельс номли колхоз механизатори Бозор Мамбедмуротованинг, Чапаев номли совхоздаги шоликор Садир Ўтапбергановнинг, партия XXII съезди номли совхоздаги шоликор Абдураим Мадраимовнинг ва қишлоқлардаги бошқа кўпгина донгдор кишиларнинг номлари бутун республикага машҳур.

Маданият соҳасида чинакам революцион ўзгаришлар рўй берди. Революцияга қадар аҳолисининг фақат 0,6 процентигина саводли бўлган ўлкада қирқинчи йилларнинг ўзидаёқ саводсизлик батамом тугатилган эди. Ўлкада очилган жуда кўп умумий таълим мактабларида, махсус ўқув юртларида чорак миллион киши шуғулланмоқда. Ҳозир автоном республикада ҳар уч кишининг бири ўқиб турибди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон филиалида, бошқа илмий-тадқиқот муассасаларида, педагогика институтида юзлаб олимлар, шу жумладан 300 нафар фан доктори ва кандидатлари самарали меҳнат қилмоқда. Булар орасида филология фанлари докторлари, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзолари Марат Нурмуҳамедов ва Исмоил Сағитов, тарих фанлари доктори, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиали президиумининг раиси Собир Камолов, биология фанлари докторлари Сеитумар Усмонов, Расберген Раимов ва бошқалар бор.

Автоном республикада 20 та газета ва журнал чиқарилмоқда. Марксизм-ленинизм классикларининг асарлари, мактаблар учун дарсликлар, совет ва жаҳон адабиётининг асарлари кўп нусхада нашр этилмоқда, телевидение ва радио ўзининг кўрсатувлари ва эшиттиришларини бериб турибди. Станиславский номидаги қорақалпоқ драма ва комедия театри, Бердақ номидаги давлат филармонияси, халқ театрлари, клублар ва маданият уйлари, кинотеатрлар, кутубхоналар аҳолига маданий хизмат кўрсатиш соҳасида катта ва самарали ишлар қилмоқда.

Қорақалпоғистон ёзувчилари, композиторлари, театр арбоблари, рассомлари ва архитекторлари мазмунан социалистик, шаклан миллий ёрқин адабиёт ва санъат асарлари яратмоқдалар. СССР халқ артисти Ойимхон Шомуродованинг ижрочилик маҳорати, Ҳамза номидаги ва Бердақ номидаги мукофотлар лауреати ёзувчи Тулепберген Қаипбергеновнинг асарлари, Бердақ номидаги мукофот лауреатлари ёзувчилар Иброҳим Юсупов, Жўлмирза Оймирзаевнинг, рассом Игорь Савицкийнинг, Ўзбекистон ССР ва Қорақалпоғистон АССР халқ артисти композитор Олимжон Ҳалимовнинг ва бошқа кўпгина ёзувчи ҳамда санъаткорларнинг асарлари халқнинг меҳр-муҳаббатига сазовор бўлиб, кенг шуҳрат қозонди.

Мактабгача тарбия муассасалари, касалхоналар ва поликлиникалар йилдан-йилга кўпайтирилмоқда. Қорақалпоғистонда 1913 йилда фақат иккита врач бор эди. Ҳозирги вақтда эса, бу ерда барча ихтисослар бўйича, бир ярим мингга яқин врач ва олти минг нафарга яқин ўрта медицина ходимлари ишлаб турибди.

Улуғ Октябрь қорақалпоқ аёлини абадий озод қилди. Эндиликда Қорақалпоғистон хотин-қизлари сиёсий, хўжалик ва маданий ҳаётда актив қатнашмоқдалар. Минглаб хотин-қизлар муаллим, врач, инженер, агроном, механизатор, илмий ходим бўлиб ишламоқда.

Меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги тўхтовсиз ошмоқда, уларнинг реал даромадлари ўсмоқда, уй-жой ва маданий-маиший шароитлари яхшиланмоқда. Тарқоқ овулларнинг аҳолиси замонавий обод посёлкаларга кўчиб келмоқда. Водопровод ва газ, электр асбоблари ва рўзғор машиналари меҳнаткашлар турмушига кенг сингиб бормоқда.

Қорақалпоғистон — кўп миллатли автоном республика. Қорақалпоқлар ва руслар, ўзбеклар ва қозоқлар, туркманлар ва украинлар, корейслар ва татарлар, хуллас 88 миллат ва элатнинг намояндалари аҳил қардош оила бўлиб яшамоқдалар ва меҳнат қилмоқдалар. Қорақалпоғистон меҳнатчилари янги дунё кишиларидир. Жамият бахт-саодатини ўйлаш ва шу тўғрида ғамхўрлик қилиш уларнинг олий идеали бўлиб қолди. Камтарлик, меҳнатсеварлик, эзгулик, самимийлик, ўзаро ёрдамлашиш ва бир-бирини қўллаб-қувватлаш уларга хос белгилардир. Улар мураккаб ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий вазифаларни муваффақиятли ҳал этишга лаёқатли ва қодир эканликларини кўп марталаб яққол кўрсатдилар.

Бутун совет халқи каби Қорақалпоғистон меҳнаткашлари ҳам КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини изчиллик билан амалга ошираётганликларини ҳақли равишда фахрланиб, қайд қилиб ўтишимиз учун бизда ҳамма асослар бор.

Беш йилликнинг уч йили мобайнида автоном республикада давлат томонидан марказлаштирилган ҳолда сарфланган капитал маблағлар ҳажми анча ошди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш кўпайди, автомобиль транспорти янада ривож топди. Қорақалпоғистон АССРга саноатни, қурилишни ва транспортни ривожлантиришда эришган муваффақиятлари учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроғи берилди, шу тармоқлардаги илғорларнинг катта бир группаси эса юксак ҳукумат мукофотлари билан тақдирланди.

Қорақалпоғистон қишлоқ хўжалик меҳнатчиларининг ютуқларини алоҳида қайд қилиб ўтмоқчиман. Улар пахта, шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш бўйича беш йилликнинг уч йили топшириқларини ошириб бажардилар.

Беш йилликнинг ҳал қилувчи йили бўлган 1973 йилда мисли кўрилмаган ҳосил етиштирилди. Қорақалпоғистон Ватанга 339 минг тонна «оқ олтин» топширди. Шоликорлар 108 минг тонна шоли олдилар, бу эса 1970 йилдагидан қарийб икки баравар кўп. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Ўзбекистон ёш маккажўхорикорларига йўллаган самимий табригига жавобан бултур Қорақалпоғистон деҳқонлари маккажўхори дони етиштиришни тўрт бараварга яқин кўпайтирдилар. Давлатга сабзавот, картошка, қовун-тарвуз ва хўл мева топшириш социалистик мажбуриятлари ҳам ошириб бажарилди.

Чорвадорлар мол ва паррандаларни анча кўпайтиришни таъминладилар, гўшт, сут, тухум етиштиришни кўпайтирдилар. Маҳсулотнинг шу турларини тайёрлаш планлари муваффақиятли бажарилди.

Бу муваффақиятлар колхозчилар, совхоз ишчилари, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахассислари тер тўкиб меҳнат қилганликлари, шаҳарлар ва район марказларининг меҳнаткашлари катта ёрдам бериб турганлиги натижасида қўлга киритилди. Партия ишлаб чиққан ташкилий ва иқтисодий тадбирлар изчиллик билан амалга оширилганлиги партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, қишлоқ хўжалиги, сув хўжалиги ва тайёрлаш органлари катта ташкилотчилик ва сиёсий иш олиб борганликлари туфайли бу муваффақиятларни қўлга киритиш мумкин бўлиб қолди.

Ватан автоном республика деҳқонларининг фидокорона меҳнатига юксак баҳо берди. Қишлоқ хўжалик ходимлари Бутуниттифоқ социалистик мусобақасининг якунлари бўйича Қорақалпоғистон ғолиблар сафидан муносиб ўрин олди ва унга КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг Қизил байроғи берилди. **(Қарсаклар).** Бултурги йилда эришилган муваффақиятлар учун республикангиздаги колхозчилардан, совхозларнинг ишчиларидан, мутахассислардан, хўжаликлар ва районларнинг раҳбарларидан, партия, совет, касаба союз ва комсомол ходимларидан 1246 киши СССР орденлари ва медаллари билан мукофотланди, уч киши эса, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонига сазовор бўлди. **(Қарсаклар).**

Мусобақа ғолибларининг юксак мукофотларга сазовор бўлганликлари билан чин кўнгилдан табриклашга ва улуғ социалистик Ватанимизнинг бахт-саодати йўлида қилаётган меҳнатларида уларга, Қорақалпоғистон АССРнинг барча меҳнаткашларига янгидан-янги муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз! **(Гулдурос қарсаклар).**

Ўртоқлар! Шу беш йилликда автоном республика олдида катта вазифалар турибди. Беш йил ичида саноат ишлаб чиқаришнинг ҳажми 35-40 процент оширилиши лозим. Қурилишда бир миллиард сўмга яқин капитал маблағлар ўзлаштирилиши керак. Бу эса саккизинчи беш йилликда ўзлаштирилган капитал маблағлардан 25 процент кўп. Янги саноат корхоналари ишга туширилиши керак. Автомобиль ва авиация транспорти, алоқа, телевидение тез ривожлантирилади. Нукус шаҳридан ва Қорақалпоғистоннинг ўнг соҳил бўйлари районларидан Тахиатош гидроузели орқали мамлакатнинг саноат марказларига олиб чиқадиган темир йўл қуриб битказилади. **(Қарсаклар).**

Сув хўжалиги қурилишига саккизинчи беш йилликдаги 116 миллион сўм ўрнига бу беш йилликда 300 миллион сўмдан кўпроқ капитал маблағлар сарфланади. Автоном республикада 40 минг гектардан кўпроқ янги суғориладиган ерлар фойдаланишга топширилади, 67 минг гектар ернинг мелиорация ҳолати яхшиланади. Эллик қалъа массивида 10-15 минг гектар янги ер ўзлаштирилади. Бу йил Жанбосқалъа массивини ўзлаштириш бошланади. Беруний ва Тўрткўл районларидаги ерларни тезроқ ўзлаштириш мақсадида янги «Югкаракалпакводстрой» тресги ташкил этилди. Қорақалпоғистоннинг бошқа районларида ҳам янги ер майдонлари ўзлаштирилади. Булар пахта, шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни анча кўпайтириш имкониятини беради.

Кейинги ўнинчи беш йилликда Қорақалпоғистон олдида тағин ҳам улуғвор истиқболлар очилади. Мамлакатимиздаги пахтакор республикалар партия-хўжалик активининг йиғилишида ва бултур сентябрда Ўзбекистон ССРга Халқлар дўстлиги орденини топширишга бағишланган тантанали мажлисда КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев сўзлаган нутқларда бу истиқболлар белгилаб берилди. Леонид Ильич бизнинг олдимизга катта вазифалар қўйди, Ўзбекистон халқ хўжалигининг барча тармоқларини жадал ривожлантиришнинг жуда катта программасини ва меҳнаткашлар фаровонлигини янада оширишнинг улуғвор режаларини чизиб берди.

Л. И. Брежневнинг кўрсатмаларига мувофиқ биз Ўзбекистон ССРнинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришни тезлаштиришга доир конкрет тадбирларни ишлаб чиқдик. Бу тадбирларда катта истиқболимизнинг режалари аниқ белгилаб берилди, пахта, дон, мева-сабзавот маҳсулотлари етиштиришни кескин равишда кўпайтиришнинг, чорвачиликни юксалтиришнинг, саноатни, капитал қурилишни ривожлантиришнинг, бутун ижтимоий ишлаб чиқаришни янада интенсивлаштиришнинг манбалари ва йўллари кўрсатиб берилди. Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган XIV пленуми бу таклифларни муфассал муҳокама қилди ва якдиллик билан маъқуллади.

Ўзбекистон ССРнинг ишлаб чиқарувчи кучларини жадал ривожлантириш борасида мўлжаллаб қўйилган программани амалга оширишга социалистик Қорақалпоғистон салмоқли ҳисса қўшиши лозим. Автоном Республикада фойдали қазилмалардан тағин ҳам тўлиқроқ фойдаланиш негизида кон-руда саноати тез ривожлантирилаверади. Энергетика, металл ишлаш, бинокорлик материаллари саноати, химия саноати, енгил саноат, озиқ-овқат саноати, пахта тозалаш саноати кенг равишда ривожлантирилади. Ўнинчи беш йилликда Қорақалпоғистон АССРда минерал ўғитлар заводи ва Нукусда ип газлама комбинати сингари индустрия гигантларини қуриш мўлжаллаб қўйилди. Туямўйин ва Тахиатош гидроузелларини ишга тушириш натижасида суғориладиган ер майдони икки баравар зиёдроқ кенгайтирилади, пахта етиштириш 500 минг тоннага, шоли етиштириш 300 минг тоннага етказилади. Чорвачилик маҳсулотларини ва қишлоқ хўжалигидаги бошқа тармоқларнинг маҳсулотларини етиштириш кескин равишда кўпайтирилади.

Шу вазифаларни ҳал қилиш муваффақияти бу йил — беш йилликнинг тўртинчи йилида қандай ишлашимизга кўп жиҳатдан боғлиқдир. КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил декабрь Пленумида уқтириб айтилганидек, «1974 йил планини тўла ва ошириб бажариш умуман беш йилликни муваффақиятли тугаллаш учун белгиловчи аҳамиятга эга бўлади, мамлакатнинг иқтисодий потенциалини янада ўстириш, халқнинг моддий фаровонлигини ва маданий савиясини ошириш учун шарт-шароит яратиб беради».

КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларига, партиянинг шу йилни меҳнатда янги муваффақиятлар билан нишонлайлик, деган чақириғига жавобан барча совет кишилари каби Қорақалпоғистон меҳнаткашлари ҳам шу йилнинг биринчи кунидан бошлаб зарбдор ишлашга киришдилар. Улар эришилган муваффақиятларни мустаҳкамлабгина қолмасдан, шу билан бирга бу муваффақиятларни янада кўпайтиришга, янги, тағин ҳам юксак марраларни қўлга киритишга, экономикани жадал ривожлантиришни таъминлашга астойдил интилмоқдалар. Ишлаб чиқариш топшириқларини муддатидан олдин бажариш учун меҳнат коллективларида оммавий ҳаракат авж олиб кетди, муқобил планлар ва оширилган социалистик мажбуриятлар қабул қилинмоқда.

«Халқобод» совхозида СССР Олий Совети депутати, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ўсенбой Болтаниёзов бригадаси ажойиб ватанпарварлик ташаббусини бошлаб берди. Бу бригада пахта етиштириш соҳасида саккиз йиллик планни беш йилликнинг охиригача бажариш мажбуриятини олди.

«ВЛКСМ 50 йиллиги» совхозининг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Алексей Кан қолоқ бригадага ўтиб ишлашга ва шолининг ялпи ҳосилини шу йилнинг ўзидаёқ икки баравар кўпайтиришга қарор қилди.

Мўйноқ районидаги «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг балиқчиси Муса Айнаев беш йилликни бажариб бўлиб, 1980 йилга мўлжалланган марраға 1975 йилнинг охирида эришиш мажбуриятини олди. Унинг «Память Ленина» колхозидаги ўртоғи Султон Оролбоев ҳам беш йиллик топшириғини муддатдан олдин бажариб бўлиб, қолган икки йил ичида 600 центнер балиқ овлашга ва шу тариқа тўққиз йилга мўлжалланган топшириқни беш йиллик ичида бажаришга сўз берди.

Автоном Республиканинг чорвадор Самбой Қўшмуродов, электр пайвандчилар Арингали Кенебоев ва Сергей Маслов, экскаваторчи Ўрозбой Дилимбетов, турбина машинисти Мария Крилова, ғишт терувчи Асан Абдуллаев, токарь Владимир Рассошних, жинчи Нурилла Сайдуллаев, линтерчи Қатира Дошимова ва бошқа кўпгина ажойиб меҳнатчилари ҳам бу йил учун юқори социалистик мажбуриятлар олдилар.

Ўзларининг қаҳрамонона меҳнати билан Ватанимизнинг иқтисодий қудратини мустаҳкамлаётган ишлаб чиқариш илғорларига шон ва шарафлар бўлсин! **(Гулдурос қарсаклар).**

Партия ташкилотлари беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини муваффақиятли бажариш, орттирилган тажрибадан тўлиқроқ фойдаланиш, ўз фаолиятларини муттасил такомиллаштириш учун курашаётган совет кишиларининг ватанпарварлик ҳаракатига бошчилик қилишлари лозим. Коммунистлар ҳамиша олдинги сафда бўлишлари, қаерда қийин бўлса ўша жойда бўлишлари, халққа, халқ манфаатлари ва бахт-саодати учун курашга ўзларининг бутун билимларини ва қобилиятларини сарфлашлари лозим.

Бу йил биз Ўзбекистон ССР ва Қорақалпоғистон АССРнинг Ўзбекистон Коммунистик партияси ва Қорақалпоғистон партия ташкилотининг эллик йиллигини нишонлаймиз. Бу юбилей фақат ўзбек ва қорақалпоқ халқларинингина эмас, шу билан бирга барча совет кишиларининг ҳам катта байрамидир. Ленинча миллий сиёсат ва СССР халқлари дўстлиги тантанасининг байрамидир. Қорақалпоғистон меҳнаткашлари юбилей йилини меҳнатда янги муваффақиятлар билан, хўжалик ва маданий қурилишда катта ютуқлар билан нишонлашларига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Ўртоқлар! Партиямиз коммунистик қурилишнинг жуда катта планларини бажара бориб, КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан тинчлик программасини изчиллик билан амалга оширмоқда. Коммунистик партия ав Совет давлати халқаро вазиятни тубдан соғломлаштиришга, халқлар ҳаётидан урушларни бутунлай чиқариб ташлашга жуда кўп куч ва ғайрат сарфламоқдалар. Улар ҳар қандай проблемаларни, шу жумладан энг мураккаб халқаро проблемаларни ҳам музокаралар олиб бориш йўли билан бартараф қилиш учун, турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг ҳамкорлик доирасини кенгайтириш, тинч-тотув яшаш принциплари асосида ўзаро манфаатли иқтисодий алоқаларни ва бошқа алоқаларни ривожлантириш учун курашмоқдалар.

Табиийдирки, партиямиз давлатларнинг тинч-тотув яшаши учун олиб бораётган курашида бу проблемага ҳамиша синфий позицияда туриб, социализм манфаатлари позициясида туриб ҳамда тинчлик, озодлик ва социал тараққиёт учун курашаётган барча халқларнинг қўллаб-қувватлаши позициясида туриб ёндошиб келди ва ёндошмоқда. Совет Иттифоқи ҳамда социалистик мамлакатлардаги дўстларимиз биргаликда куч-ғайрат сарфлаб бутун планетага тинчлик биносини қуриб бериш учун, бу тинчлик биноси ҳар бир мамлакатнинг суверенитетини ва мустақиллигини ҳурматлашнинг мустаҳкам пойдеворига барпо қилиниши учун, кескинликни юмшатиш жараёни ялпи, абадий бўлиб қолиши учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг яқинда Кубага қилган визити халқлар тинчлиги ва ҳамкорлиги учун курашда янги муҳим босқич бўлди.

КПСС Марказий Комитети, Марказий Комитет Сиёсий бюроси, Совет ҳукумати, Марказий Комитетнинг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев аниқ мақсадни кўзлаб ва актив равишда ўтказиб келаётган ташқи сиёсат халқаро вазиятда муҳим ижобий ўзгаришлар қилинишини таъминлади. Социализм билан тинчликни бир-биридан ажратиб бўлмаслигини, Совет Иттифоқи барча мамлакатлардаги оддий кишиларнинг ишончли дўсти ва содиқ иттифоқчиси эканлигини, халқлар орасига душманлик ва ишончсизлик уруғларини сочаётганлар албатта фош қилинишини, шарманда бўлишини энди ҳамма кўриб турибди.

СССРнинг тинчликсевар доно ташқи сиёсатини совет халқи, қардош социалистик мамлакатлар, жаҳондаги барча тараққийпарвар кишилар якдиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар. Ташқи сиёсатимизнинг енгилмас кучи ҳам мана шунда. Бу сиёсат изчиллик билан ўтказилаётганлиги социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг қудратини мустаҳкамламоқда, жаҳон революцион ва миллий озодлик ҳаракатининг ривожланишига жуда катта таъсир ўтказмоқда, халқларнинг тинчлик, демократия ва социал тараққиёт учун олиб бораётган курашини рағбатлантирувчи қудратли куч бўлиб турибди. Бу сиёсат мамлакатимизда коммунизм қурилиши учун қулай шароит яратиб бермоқда.

Коммунистлар партияси теварагида маҳкам жипслашган совет халқи ўзининг келажагига дадил қараб турибди. Коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал этмоқда. Ҳар бир миллат, ҳар бир элат мана шу умумхалқ ишида, интернационал ишда қатнашаётганлиги билан ҳақли равишда фахрланиши мумкин.

Партиямизнинг ва жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг бунёдкори, йўлбошчимиз ва устозимиз улуғ Ленин пролетар интернационализми байроғини баланд кўтаришни, совет халқларининг дўстлигини кўз қорачиғидай сақлаб, ҳар доим мустаҳкамлашни бизга васият қилиб қолдирган. Шунинг учун ҳам бизнинг партиямиз, советлар мамлакатининг барча халқлари Лениннинг бу васиятини муқаддас билиб бажармоқдалар.

Барча иттифоқдош ва автоном республикалар, автоном областлар ва миллий округлар Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотланганлиги интернационализм принциплари тантана қилганлигини яққол кўрсатувчи далилларнинг биридир. Бу орден Ленин партияси раҳбарлигида битта аҳил оила бўлиб коммунистик жамият қураётган СССР халқларининг буюк, бузилмас қардошлигини кўрсатувчи тимсол бўлиб турибди. Коммунистлар партияси теварагига яхлит бўлиб жипслашган халқларнинг қардошларча бирлиги эса ҳар бир миллатнинг, ҳар бир элатнинг, ҳар бир республиканинг кучини юз карра кўпайтираверади, кўп миллатли социалистик давлат қудратини ўстиришнинг битмас-туганмас манбаи бўлиб хизмат қилади, келгусида тағин ҳам катта ғалабалар қозонишимизни пухта таъминлайди.

Ўртоқлар, ижозатингиз билан мен Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети Президиумининг Фармонини ўқиб бераман.

«СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикасини Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Қорақалпоғистон АССР меҳнаткашларининг совет халқлари қардошларча дўстлигини ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашдаги катта хизматлари, иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий қурилишдаги катта муваффақиятлари учун ҳамда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 50 йиллигини нишонлаб Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва шаҳри, Кремль».

Ҳаммамизни хурсанд қиладиган вазифани бажариш — КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг ва СССР Олий Совети Президиумининг топшириғига биноан Ватаннинг шу юксак мукофотини республикангизга топширишга ижозат бергайсиз.

(Гулдурос, давомли қарсаклар остида ўртоқ Ш. Р. Рашидов Халқлар дўстлиги орденини Қорақалпоғистон АССР байроғига тақиб қўяди).

Азиз ўртоқлар! Дўстлар! Энди Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикасининг байроғида Ленин ордени билан бир қаторда Халқлар дўстлиги ордени — ленинча миллий сиёсат тантанасининг, улуғ Совет мамлакати халқлари социалистик қардошлигининг рамзи бўлган мана шу орден абадий ярқираб туради.

Сизларни ва Қорақалпоғистоннинг барча меҳнаткашларини Ватаннинг юксак мукофоти билан яна бир марта чин кўнгилдан қутлашга, сизларга меҳнатда янги ғалабалар, сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат тилашга ижозат бергайсиз. Бу орден меҳнатда ва курашда, совет халқларининг буюк дўстлигини янада мустаҳкамлашда сизларни ҳамиша зўр куч билан рағбатлантириб ва руҳлантириб турсин, қардош халқларнинг бузилмас иттифоқига доимий содиқлигимизнинг рамзи бўлиб хизмат қилсин. **(Гулдурос қарсаклар).**

Қорақалпоғистон АССРга Халқлар дўстлиги ордени топширилиши муносабати билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республиканинг барча меҳнаткашлари номидан Қорақалпоғистон область партия комитетига, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советига, бутун қардош қорақалпоқ халқига табрикнома йўлладилар.

Шу табрикномани сизларга топширишга ижозат бергайсиз, унда Совет Қорақалпоғистонига энг қизғин, энг самимий қардошларча меҳр-муҳаббат ва ҳурмат туйғулари, янада равнақ тилаб билдирилган энг эзгу тилаклар изҳор этилган.

Яшасин Қорақалпоғистон Автоном Совет Социалистик Республикаси!

Совет Иттифоқи қардош халқларининг буюк дўстлиги яшасин ва мустаҳкамланаверсин!

Жонажон Коммунистик партияга — буюк Ленин партиясига шон-шарафлар бўлсин! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

* * *

Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Камолов жавоб нутқи сўзлади.

Қорақалпоғистон область партия комитети ва ҚҚАССР Олий Советининг тантанали қўшма мажлиси

ҚАРДОШ ХАЛҚЛАРНИНГ ЯГОНА ОИЛАСИДА

Ўртоқ Қ. КАМОЛОВ нутқи

Бизнинг қалбимиз, деди у, катта шодлик ҳислари билан хушнуд бўлди: Қорақалпоғистон АССР байроғидаги Ленин ордени ёнида иккинчи мукофот — Халқлар дўстлиги ордени ярқираб турибди. Автоном республика Совет Социалистик Республикаси Иттифоқининг шонли 50 йиллиги шарафига ана шу мукофотга сазовор бўлди.

Область партия комитети, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети ва Министрлар Совети номидан, тантанали мажлис қатнашчилари номидан, Автоном республиканинг барча меҳнаткашлари номидан партия ва Ватаннинг бу фахрли мукофоти учун КПСС ленинчи Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва Иттифоқ ҳукуматига, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетига, республика Олий Совети Президиумига ва Министрлар Советига чексиз ташаккуримизни изҳор қиламиз.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидов КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг қизғин табригини ва эзгу истакларини бизга топширди. Бу табрик сўзлари ва эзгу истаклар ҳаммамизнинг дилимиздан чуқур жой олди ва ҳаммамизни тўлқинлантириб юборди. Бу илтифот ва самимият учун, коммунизм йўлида, бутун дунёда тинчлик бўлсин деб ҳормай-толмай қилаётган фидокорона меҳнати учун Леонид Ильичга чин кўнгилдан бутун қалбимиз- [illegible]

да мустаҳкамлашда, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг жипслигини тағин ҳам кўпроқ маҳкамлашда тарихий аҳамиятга эга бўлди.

Бутун совет халқи каби автоном республика меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларини, партия ва ҳукуматнинг доно ички ва ташқи сиёсатини, Коммунистик қурилиш планларини амалга ошириш, партия XXIV съезди ишлаб чиққан Тинчлик программасини бажариш йўлида КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий Бюроси ва шахсан Леонид Ильич Брежневнинг аниқ мақсадни кўзлаб қилаётган жуда катта фаолиятини якдиллик билан маъқулламоқдалар ва қўллаб-қувватламоқдалар.

Қорақалпоғистон шаҳарлари ва қишлоқларининг меҳнатчилари мамлакатнинг иқтисодий ва мудофаа қувватига қўшаётган ўзларининг ҳиссаларини кўпайтирмоқдалар. Улар партия ва ҳукуматнинг доимий ёрдамига таяниб беш йилликнинг учинчи, ҳал қилувчи йилини муваффақиятли тугалладилар. КПСС Марказий Комитети 1972 йил декабрь Пленумининг беш йилликнинг учинчи йилини зарбдор йилга айлантирайлик деган чақириғини ишчилар, колхозчилар, зиёлилар амалий ишларда рўёбга чиқардилар. Бу эса ватан мукофотлари билан

тақдирланди. Партия ва ҳукумат томонидан берилган юксак баҳо меҳнатда янги муваффақиятларга руҳлантирмоқда.

Қорақалпоғистонга Халқлар дўстлиги ордени топширилаётган шу қутлуғ кунда бизнинг бутун фикримиз ва ҳис-туйғуларимиз улуғ Ленинга, у ташкил этган ва собиқ чор Россиясининг халқларини битта қудратли қардош оилада бирлаштирган Коммунистик партияга қаратилган. Қорақалпоқ халқининг ҳаётидаги иккита тарихий воқеа — Халқлар дўстлиги орденини топшириш ва Қорақалпоғистон Россияга ўз ихтиёри билан қўшилганлигининг 100 йиллигини байрам қилиш бир вақтда ўтказилаётганлиги ҳақиқатан рамзий мазмунга эгадир.

Амударё этагидаги меҳнаткашлар бундан 100 йил муқаддам бирдан-бир тўғри йўлни танлаганликларини турмушнинг ўзи яққол кўрсатди. Рус халқининг ўзи, рус ишчилар синфи, Ленин партияси, Улуғ Октябрь қорақалпоқ халқини муҳтожлик ва очликдан, эксплуатация ва зулмдан халос қилиб, бахтли турмуш йўлига олиб чиқдилар.

Оғамиз улуғ рус халқи дўст бўлиб мадад бераётганлигини, сахийлик билан беғараз ёрдам бераётганлигини кўрсатувчи жуда кўп далиллар ҳар куни аён бўлиб турибди. Бизга Москва, Ленинград, Челябинск, Владимир, Волгоград, Барнаулдан ва Россия Федерациясининг бошқа кўпгина шаҳарларидан металл ва ёғоч, станоклар ва асбоб уску- [illegible]

айтиб ўтган эди. Қорақалпоғистоннинг ажойиб муваффақиятларини ҳақли равишда фахрланиб якунлар эканмиз, шу билан бирга биз ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг жуда катта имкониятлари ва резервларидан ҳали тўла равишда фойдаланилмаётганлигини яхши биламиз. Айрим кўрсаткичлар бўйича беш йиллик топшириқларидан орқада қолинмоқда. Бир қанча корхоналар маҳсулот ишлаб чиқариш ва меҳнат унумдорлигини ошириш планларини бажармаётирлар. Пахтадан, шолидан ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан паст ҳосил олаётган бир талай

бригадалар ва бўлимлар бор. [illegible]

...ишига ҳамиша содиқ бўлиб қоладилар, интернационал қардошлигимизни янада мустаҳкамламоқ учун ҳамма чораларни кўрадилар. КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини бажариш учун, коммунистик қурилишда янги ғалабалар учун ўзларининг бутун кучларини, ўз қалбларининг бутун ҳароратини сарфлайдилар.

Яшасин Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи халқларининг абадий ва бузилмас дўстлиги!

Яшасин азиз ва севимли социалистик ватанимиз!

Яшасин давримизнинг ақл-идроки, шон-шарафи ва ор-номуси — ленинчи Коммунистик партия! (Давомли қарсаклар).

* * *

Совет Қорақалпоғистони [illegible]

...муқаддас билганлар.

Республикамизга Ватаннинг иккинчи мукофоти топширилиши қорақалпоқларнинг Россияга ихтиёрий қўшилишининг юз йиллиги билан бир вақтга тўғри келганлигининг катта маъноси бор, — дейди Нукус педагогика институтининг студенти Тамара Давлетмуратова. — Бу қўшалоқ байрам мамлакатимиз халқларининг бузилмас қардошлиги нақадар улуғвор эканлигини яна бир карра таъкидлайди. Автоном республиканинг хўжалик ва маданий қурилишдаги ҳамма муваффақиятлари — ватанимиз халқлари ленинча дўстлигининг самараларидир.

Шу сабабли биз, Қорақалпоғистон комсомоллари [illegible]

...СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советига баланд руҳ билан, табрикнома қабул қилдилар. Табрикнома текстини Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг Раиси Е. Айтмуратов ўқиб эшиттирди.

Тантанали мажлис ёпиқ деб эълон қилинади. Зал гумбазлари остида партия гимни — «Интернационал» янграйди. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси, унинг ленинчи Марказий Комитети шарафига, улуғ Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи шарафига табрик хитоблари янграйди.

ХАНТИ-МАНСИЛАР МИЛЛИЙ ОКРУГИГА ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ ТОПШИРИЛДИ

ХАНТИ-МАНСИЙСК, 10 февраль. (ТАСС). [illegible]

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

12 февралда Тошкент область партия комитетининг навбатдаги пленуми бўлди.

Пленум область партия комитетининг XVII область партия конференциясига ҳисобот докладини муҳокама қилди ва тасдиқлади.

Область партия комитетининг пленуми XVII область партия конференциясини 1974 йил 22 февралда чақиришга қарор қилди.

ТЎҚИМАЧИЛАР ҚУВОНЧИ

БУХОРО ИП ГАЗЛАМА КОМБИНАТИДА МИТИНГ

Бухоро ип газлама комбинати қурувчилари, монтажчилари, созловчилари, ишлатувчилари, лойиҳачилари ва қурилишнинг барча қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг табригини зўр қувонч ва ифтихор билан кутиб олдилар. Шу муносабат билан корхонада митинг бўлди. Митингда КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Советининг табриги ўқиб эшиттирилди.

163-қурилиш тресги бошқарувчиси Н. Ражабов, 93-махсус қурилиш-монтаж трестининг машинисти Ю. Гребнев, ип газлама комбинати 1-фабрикасининг йигирувчиси Л. Астанова ва бошқалар сўзга чиқиб, КПСС XXIV съезди Директиваларида тилга олинган Ўрта Осиёда энг йирик Бухоро тўқимачилик комбинати вужудга келтирилганлиги, бу билан 1600 тўқув дастгоҳи, 150 минг йигирув урчуғига эга бўлган биринчи фабрика ишлатила бошланганлиги ҳақида тўлқинланиб гапирдилар. Улар Ўрта Осиёда энг йирик ип газлама комбинатини бунёд этишда кўрсатилган оталарча ғамхўрлик учун Коммунистик партия ва Совет ҳукуматига миннатдорчилик билдирдилар.

Митингда Ўзбекистон ССР Министрлар Советии Раисининг ўринбосари А. Р. Хўжаев нутқ сўзлади.

Митинг қатнашчилари баланд руҳ билан КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети номига мактуб йўлладилар.

Т. НАЗИРОВ.

БУЮК ШОИРГА БАҒИШЛАНДИ

11 февралда Тошкентда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мажлислар залида бўлиб ўтган XVIII анъанавий илмий конференция буюк ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоийнинг адабий меросини ўрганишга бағишланди.

Навоий комитети, А. С. Пушкин номли тил ва адабиёт институти, Алишер Навоий номли адабиёт музейи ташкил қилган бу учрашув программасининг кенглиги билан ажралиб туради. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиклари В. Зоҳидов ва В. Абдуллаев, филология фанлари докторлари Ф. Абдуллаев. Б. Валихўжаев, А. Қаюмов, А. Рустамов, А. Ҳайитметов, Ҳ. Ёқубовнинг ва бошқа олимларнинг докладларида, нутқларида тадқиқотларнинг якунлари умумлаштирилди, шоир фаолиятига таалluқли бўлган бир қанча янги маълумотлар келтирилди.

Алишер Навоий давридаги Самарқанд ва Бухоро поэзияси, шоирнинг бир қанча ўз замондошлари ижодига ва адабиёт жанрларининг шаклланишига кўрсатган таъсири таърифлаб берилди, Навоий тили ва услубини, унинг прозасини янгидан тадқиқ қилиш натижалари баён этиб берилди.

Жумладан, Навоий ижодининг ҳозирги замон ўзбек тилининг шаклланишига ўтказган таъсири тўғрисидаги, ўзбек совет адабиётида Навоий образи ҳақидаги, буюк ўзбек шоири ижодининг халқаро аҳамияти тўғрисидаги докладлар катта қизиқиш туғдирди.

Илмий конференцияга жами 14 доклад ёки бундан аввалги анъанавий конференциядагига нисбатан икки баравар кўп доклад тақдим этилди. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада капитал қурилишни ривожлантириш соҳасидаги хизматлари учун 93-махсус трестга қарашли Чирчиқ монтаж бошқармаси «Промтехмонтаж»нинг бошлиғи Владимир Иванович **Великанов**га ва «Узэлектромонтаж» трестининг бош инженери Акрем Ибрагимович **Клеблеев**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган бинокор» фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республикада маданиятни, кутубхоначилик ишини ривожлантиришдаги ва китобни пропаганда қилиш соҳасидаги хизматлари учун Тошкент шаҳар ижроия комитети ички ишлар бошқармаси кутубхонасининг мудираси Екатерина Сергеевна **Тихонова**га «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берди.

ЛЕНИНГРАД БИЛАН ТАНИШИБ ЧИҚМОҚДАЛАР

ЛЕНИНГРАД, 11 февраль. (ТАСС). Сенат раиси Жаъфар Шариф-Имомий бошчилигидаги Эрон парламент делегацияси Ленинград билан икки кун танишди. СССР Олий Советининг таклифига биноан бу делегация расмий визит билан мамлакатимизда меҳмон бўлиб турибди.

Делегация аъзолари бугун Ленинград шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси В. И. Казаков ҳузурида бўлдилар, «Электросила» ишлаб чиқариш бирлашмасини бориб кўрдилар. Бу бирлашма Исфаҳонда Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилган металлургия комбинатини машина-ускуналар билан таъминлади .Делегация бошлиғи СССРнинг Эронга техникавий ёрдами ҳар икки мамлакат халқларининг дўстлигини мустаҳкамлашга қўшилган муҳим ҳисса, деб таъкидлади.

Эрон парламентининг аъзолари Пискарев қабристонида қамал йилларида ҳалок бўлган шаҳар ҳимоячиларининг хотирасини бир минутлик сукут ичида ҳурматлаб эсга олдилар. Жаъфар Шариф-Имомий она-Ватан ёдгорлигига гулчамбар қўйди.

Ленинград шаҳар Совети ижроия комитети Эрон парламенти делегацияси шарафига зиёфат берди.

СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси Ё. С. Насриддинова ва СССР Олий Советининг депутати М. А. Зоидов делегацияга ҳамроҳлик қилмоқдалар.

Жасоратнинг давоми

ОЛМАЛИҚ. (Тошкент области), 12 февраль. (ЎзТАГ мухбири). Бугун металлурглар саройида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг Олмалиқ химия заводида қувватларни қураётган бинокорларга, монтажчиларга, ишлатувчиларга, шу қурилишнинг барча қатнашчиларига йўллаган табрикномасига бағишланган митинг бўлиб ўтди.

Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг табрикномасини ўқиб берди.

Химия заводи монтажчилари бригадири Е. Смагин, футеровчи А. Пономарева, дурадгор С. Тошпўлатов, аппаратчи Т. Гранкина, корхона бош инженери К. Содиқов, «Алмаликсвинецстрой» трестининг бошқарувчиси С. Немтинов қурувчилар ва кимёгарларнинг меҳнатига юксак баҳо берганликлари учун Коммунистик партия билан Совет ҳукуматига миннатдорчилик изҳор этиб, беш йилликнинг белгиловчи йилини меҳнатда янги ғалабалар билан нишонлашга аҳд қилганликларини айтдилар.

Сўзга чиққан нотиқлар йилига 853 минг тонна мураккаб минерал ўғит ишлаб чиқариш учун мўлжалланган бу янги корхона норматив муддатдан бир йил олдин ишга туширилди, деб таъкидладилар. Орденли «Алмаликсвинецстрой» трестининг ва кичик пудрат ташкилотларининг коллективлари—зўр ғайрат билан ишлаб машина-ускуналарни ғоят юқори сифатли монтаж қилишни таъминладилар. Бу эса ишлатувчиларга маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан дастлабки, январь ойи планини 10 процент ошириб бажариш имконини берди. Корхонанинг иккинчи навбати Ўзбекистон деҳқонларига ҳозирнинг ўзидаёқ топшириққа қўшимча суратда бир неча минг тонна юксак самарали мураккаб ўғит берди. Кимёгарлар коллективи янги ишлаб чиқаришнинг лойиҳадаги қувватини шу йилнинг сентябрь ойигача ўзлаштириш, яъни вақтдан яна олти ой ютиш мажбуриятини олди.

Янги объектларга ўтган қурувчилар ҳам ўз навбатида ишларни тезкорлик билан олиб бориш соҳасида орттирган тажрибадан янги саноат корхоналарини қуришда фойдаланишга қатъий бел боғлаганлар. Улар Сарчеку ва Қалмаққир мис конларидаги қувватларни муддатидан илгари ишга тушириш ва Олмалиқда қурилаётган автомобилларга техникавий хизмат кўрсатувчи станцияни барпо этишда графикдан ўзиб кетиш мажбуриятини олишган. «Алмаликсвинецстрой» тресги январь ойида ўз планини икки баравардан зиёд ошириб бажарди.

Митингда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин иштирок этди.

Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети номига баланд руҳ билан табрикнома қабул қилиб, беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун бутун кучимизни сарфлаймиз деб ишонтирдилар.

ТИНЧЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАШ МАНФААТЛАРИ ЙЎЛИДА

МОСКВАДАГИ ДЎСТЛИК УЙИДА МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Тинчлик тарафдорлари бир қанча халқаро ташкилотлари ва миллий комитетлари вакилларининг Москвада тамом бўлган учрашувида тинчликсевар кучлар жаҳон конгрессининг доимий алоқа комитетини тузиш ҳақида қарор қабул қилинди. 11 февраль куни Дўстлик уйида бўлиб ўтган матбуот конференциясида совет ва чет эл журналистларига шу хабар маълум қилинди.

Комитет раиси Ромеш Чандра шуни таъкидладики, жаҳон анжуманининг руҳи, унинг ғоялари мудом яшаб, барча қитъаларда тобора янги-янги курашчилар унинг тарафига ўтмоқдалар. Ўтган ойлар мобайнида ўн минглаб митинглар бўлди, уларда миллионлаб кишилар қатнашди, конгресс ғояларини оммалаштирувчи радио эшиттиришлар ва телевидение кўрсатишлари ташкил этилди. Кўпгина янги-янги ташкилотлар ва жамоат ҳаракатлари тинчликни ҳимоя қилишдан иборат ялпи олижаноб ишда қатнашиш истагида эканликларини билдирдилар.

Комитетнинг масъул секретари О. С. Хархардин журналистларнинг саволларига жавоб қайтариб шуни айтдики, алоқа комитетига тинчликсевар кучларнинг жаҳон конгресси ишида қатнашган ҳамма ташкилотлар ва ҳаракатларнинг вакиллари кирадилар.

Франция тинчлик ҳаракатининг вакили Раймон Гюйо жаҳон конгресси, бу конгрессда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев сўзлаган нутқ Франциянинг афкор оммасига нақадар зўр таъсир ўтказганлигини гапириб берди. (ТАСС).

ЧЕТ ЭЛ ЯНГИЛИКЛАРИ

ГАВАНАДА КОНФЕРЕНЦИЯ

ГАВАНА, 11 февраль. (ТАСС). Революцияни ҳимоя қилиш комитетларининг бу ерда III миллий ҳисобот-сайлов конференцияси ўз ишини тамомлади. Кубанинг энг оммавий ташкилоти бўлган бу комитетлар беш миллион нафарга яқин кишини ўз сафида бирлаштириб турибди.

Мамлакатнинг ҳамма томонидан Гаванага келган 500 нафар делегат революцияни ҳимоя қилиш комитетларининг ўтган йилги фаолияти якунларини муҳокама қилиб, келажакда бажарадиган вазифаларини белгилаб олдилар. Улар КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг конференцияга йўллаган дўстона, самимий табригини давомли, гулдурос олқишлар билан кутиб олдилар.

Революцияни ҳимоя қилиш комитетларининг миллий координатори Хорхе Лескано қилган асосий ҳисобот докладини делегатлар якдиллик билан маъқулладилар. Қабул қилинган резолюцияларда, жумладан, реакцион кучларга қарши, миллий озодлик ва мустақиллик учун курашаётган Чили ва бошқа мамлакатлар халқлари билан Куба халқининг жанговар бирдамлиги кучайиб бораётганлиги кўрсатиб ўтилди.

Конференциянинг якунловчи мажлисида Куба Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Революцион ҳукумат Бош министри Фидель Кастро ҳозир бўлди.

ОҚ УЙДА УЧРАШУВ

ВАШИНГТОН, 11 февраль. (ТАСС). АҚШ Президенти Р. Никсон Оқ уйда давлат секретари Г. Киссинжер, молия министри Ж. Шульц ва федерал энергетика бюросининг раҳбари У. Саймон билан учрашди. Матбуот хабарларига қараганда, асосан бу учрашувда нефтнинг асосий истеъмолчилари бўлган капиталистик мамлакатларнинг бугун Вашингтонда очиладиган кенгаши тўғрисида гаплашиб олинган. Р. Никсон ва ҳукуматнинг раҳбар арбоблари, деб ёзади «Вашингтон стар-ньюс» газетаси, шу кенгашни ўтказиш «планларини ишлаб чиқиш» билан шуғулланганлар. Бу кенгашда АҚШдан ташқари Европадаги «Умумий бозор» иштирокчилари бўлган тўққиз мамлакат, шунингдек Япония, Канада ва Норвегия ҳам қатнашади.

Кудринис колонналари.

У. Мамараҳимов фотоэтюди.

АЗАМАТ РУС ТУПРОҒИДА

Сайёҳ дафтаридан

1971 йилнинг июль ойи. Салкам икки йилдан буён пиёда йўлдаман. Ўзбекистоннинг юзлаб қишлоқ, шаҳарларини, Қирғизистоннинг Тянь-Шань тоғларини, Қозоғистоннинг бепоён саҳросини кезиб ўтганимдан кейин мана азамат рус тупроғига қадам қўйдим.

Мана энди бу азиз, муътабар тупроқда 251 кундирки, йўл юряпман, ҳамон йўлимнинг чеки кўринмайди. Олтой ўлкаси, Ғарбий Сибирь даштлари, Урал тоғи, Ўрта Волга бўйи қишлоқ, шаҳарлари ортда қолди.

Табиат манзараларидан, одамларнинг ғоят самимий муносабатларидан завқланиб, ... одамлар экинман, бардаёт шоиримиз Ҳамид Олимжоннинг «Россия» шеъридаги сатрлар ёдга тушади:

Россия, Россия, азамат ўлка!
Эй, осмон сингари бепоён
Ватан!
Тўлдирган чоғда ҳам кишидан нурга,
Кўзи нурга тўлмас сени
дафъатан.

Улкан шоирга улкан илҳом берган азамат рус ўлкасининг ана шундай улуғлигини, бепоёнлигини мен ҳам ўз кўзим билан кўрдим. Унинг қишлоқ ва шаҳарларини, ўрмон ва саҳроларини, дарёю кўлларини, тоғу тошларини кўздан кечирдим. Россиянинг катта йўли деб аталган Волга дарёсини тўрт марта қадамма-қадам кезиб ўтишга муяссар бўлдим.

Қадимий Владимир шаҳри. Бу шаҳар улуғ пойтахтимиз Москвадан 180 километр узоқликда. Москвага яқин бўлганидан уни пойтахт остонаси, ёхуд остона шаҳар дейишаркан. У Россиянинг қадимий шаҳарларидан бири бўлиб, Владимир князлигининг пойтахти бўлган. Қадимий рус архитектураси асосида барпо этилган. Бу шаҳарни музей шаҳар деса ҳам бўлади. Айни шу кунларда шаҳар янада жамол очган, кўркамлашган. Ҳозирги замон архитектураси шаҳарга ўзгача бир қиёфа бахш этиб турибди. Шаҳар ниҳоятда озода, хушҳаво.

Россиянинг «Олтин айланма» йўли ҳам шу Владимир шаҳридан бошланади. Бу йўл 500 километр масофага чўзилган бўлиб, бепоён Россиянинг Суздаль, Иваново, Ярославль каби бир неча тарихий шаҳар ва қишлоқларини Москвага туташтиради.

Мен Владимир шаҳридан маршрутимни кескин ўзгартириб, «Олтин айланма» йўли билан Москва томон равона бўлдим. Россиянинг қадим ўтмишига тааллуқли кўпгина ёдгорликлар огоҳ бўлишимга, Александр Невский, Иван Сусанин, Пётр Биринчи, Некрасов юрган йўллардан юришга, улар яшаган жойларни зиёрат қилишга имкон туғилди. Рус халқининг ақл-заковати, меҳнати билан бунёд этилган ёдгорликлар, тарихий жойларни кўздан кечирдим. Кўп кишилар билан учрашиб, дўстлар орттирдим. Уларнинг ҳаёти, иши билан яқиндан танишдим. Дўстона маслаҳатларидан баҳраманд бўлдим.

Карпово. Бу кичик бир рус қишлоғи. Кострома области Чернопенский совхозига қарайди. 30-35 хонадондан иборат. Қишлоқнинг бир томони қалин ўрмонзор, бир томони ... экин майдонлари билан туташиб кетган. Аҳолиси қудуқдан сув ичади. [illegible]

Карпово қишлоғига кеч соат 6 ларда кириб келдим. [illegible] — Хуш келибсиз, рус тупроғига, — деди. [illegible]

— Раҳмат. Ҳозирча чарчаганим йўқ, — дедим.

Шу пайт Михаил Васильевичнинг ёнида турган унинг кампири, Александра Ивановна гапга аралашди:

— Бай-бай, э, болам, бу ишга сизни ким мажбур этди, — деди ниҳоятда ачиниб.

[illegible]

Шу куни Карпово қишлоқ аҳлининг меҳмони бўлдим. Михаил Смирновнинг уйида тунадим. [illegible]

Гурунгда республикамиз ҳақидаги кўпгина саволларга жавоб беришимга тўғри келди. [illegible]

Совхоз меҳнаткашлари ботқоқликларни қуритиш ҳисобига ҳар йили 300-400 гектар ерни ўзлаштиришмоқда. [illegible]

Урмон — катта халқ бойлиги. [illegible]

Совхоз директори кейинги йилларда ... [illegible]

Бу ернинг ўрмонзорларида ... [illegible]

Ўтган замонларда Ванка-Ключник деган мард, ақлли, ботир, шоир йигит ўтган экан. У ёш бўлишига қарамай, ҳар қандай ишда бошқош бўлиб юраркан. Уни Светлана ва Мария деган икки қиз бирданига севиб қолишибди. Ванка эса фақат Светланани севар, унга ўз ишқ-муҳаббатини изҳор қилиб юраркан. Мариянинг севгисини эса рад этибди. Кунлардан кун ўтиб, Светлана ўз севгисидан тониб, Ванкадан юз ўгиради. Бундан хабар топган Ванка Ключник нима қилишини билмай, ... [illegible]

Кострома Волга бўйидаги шаҳарлардан бири бўлиб, ... [illegible]

Шаҳарда тўрт кун бўлдим. [illegible]

Яна йўлдаман. Ҳозирча йўлнинг охири кўринмайди. Азамат рус тупроғининг чеки йўқ. Тобора пойтахтимиз — шаҳри азим Москвага яқинлашиб бораяпман. Уч йилдан буён давом этаётган саёҳатимнинг бир ярим йилини азамат рус тупроғида ўтказдим. [illegible] ... меҳрибонликдан гоҳ ҳаяжонлансам, гоҳ рус кишиларининг бу қадар самимий, бағри кенг, содда, камтарин эканликларидан ғоят қувониб, қойил қолардим. Ўзимни оға-иниларим, қариндош-уруғларим, дўстларим орасида юргандай ҳис этардим. Хаёлимга яна ўша мисралар келади:

Россия, Россия, менинг
Ватаним,
Мен сенинг ўғлингман,
эмасман меҳмон.

Тошмамат РЎЗИБОЕВ.

Саноат корхоналарининг коллективлари беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш мусобақасида янгидан-янги муваффақиятларни қўлга киритмоқдалар. Суратларда: 1. Тошкент трактор заводининг илғор токари Е. Никитина (юқорида). У эҳтиёт қисмлар тайёрлаш топшириқларини ҳамиша ортиғи билан бажаришга эришмоқда. Бухоро ип газлама комбинатининг сергайрат ип йигирувчиси Халима Темирова (пастда) ҳар сменада планга қўшимча маҳсулот тайёрлаяпти.

А. Тўраев фотолари.

ЎЗБЕК ҚЎШИҚЛАРИ ЯНГРАЙДИ

Қора денгиз денгизчилари «Ўзбекистон» теплоходи экипажининг вакиллари 11 февралда чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа қилувчи Ўзбекистон жамиятининг меҳмонлари бўлишди. Жамоат ташкилотларининг пассажир лайнери билан оталиқ алоқаларини ривожлантириш, кема экипажининг Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига тайёргарлик плани имзоланди.

Республикадаги бир қанча корхона ва ташкилотларнинг коллективлари Ўзбекистон ҳаёти тўғрисидаги кўргазмани жиҳозлашда, кеманинг айрим хоналарини миллий нақшлар билан безатишда денгизчиларга ёрдам берадилар. Теплоходда чойхона ташкил қилинади, ресторан ошпазлари пассажирларга ўзбек миллий таомларини таклиф қиладилар. Тошкент ҳужжатли кино ходимлари яратган фильмлар, миллий қўшиқлар ёзилган магнитафон ленталари, юбилейга бағишланган китоб ва брошюралар теплоходга юборилмоқда. Тошкентлик санъаткорлар теплоход бадиий ҳаваскорлик тўгарагининг қатнашчиларига ўзбек рақсларини ўргатадилар. (ЎзТАГ).

Газетхонлар илтимосига кўра

ВОДИЙЛАР КЎРКИ

Сизга биров дабдурустдан айланасининг узунлиги 19 метр, баландлиги 5 ярим метр, оғирлиги 200 тоннадан ортиқ бўлган баҳайбат тошни 10-12 яшар бола бемалол тебрата олади, деса эҳтимол, ишонмассиз. Лекин ҳақиқатда ҳам шундайми? Худди шундай тош Ўзбекистон территориясида бор.

Теварак-атрофимизни ўраб турган табиат ғоят ранг-баранг ва хилма-хилдир. Унда юз берадиган ҳодиса — воқеаларнинг баъзилари мураккаблиги, ажойиб ва ғаройиблиги билан диққатимизни ўзига жалб қилади. Айримлари эса дастлабки қарашда қандайдир «сир»лилиги билан кишини ажаблантиради. Шиддатли қуюнлар дарё ва кўл сувини бир зумда «хўп»лаб кетиши, «куйловчи», тошлар, «увилловчи» тепаликлар, «мусиқали» қоялар, «қўнғироқли» тоғлар, рангли қоялар, «қонли», «сутли» ёки «балиқли» ёмғирларнинг, баъзан осмондан танга ва буғдойларнинг ёғиши, сувнинг «гуллаши», осмонда қора молларнинг учиши, саҳро ва денгизлардаги сароб ҳодисаси шулар жумласидандир.

Тоғларда тебранувчи ҳарсанглар, устунсимон ва замбуруғсимон тошлар, ҳар хил предмет ва мавжудотларнинг шаклини эслатувчи жисмлар кўп топилади.

Хитой Жунғориясидаги Дям дарёси бўйида шамол таъсирида ҳосил бўлган хилма-хил шакллар бор. Улар гўё хароб бўлган шаҳарнинг қасрларини, деворларини, минораларини, устун ва кўчаларини эслатиб туради. Тарфеҳ водийсида (Мисрда), Манғишлоқ ярим оролида, Саксония Швейцариясида замбуруғсимон тошлар ва шамол кучи билан ҳосил бўлган тош дарвоза учрайди. Колорадодаги бир майдонда тоғ жинсларидан кишини ҳайратда қолдирадиган хилма-хил шакллар ҳосил бўлган. Маҳаллий халқ бу ажойиб жойга «Худолар боғи» деб ном берган; Шарқий Қозоғистондаги Калбин тоғида «Бақа тош» ва «Оёқли тош»ни кўриш мумкин; урал тоғи тизмасида, Сибирнинг шимолида одам гавдасини эслатувчи тошлар бор. Уларни «Тош бўлган одамлар» деб атайдилар.

Ўзбекистон территориясида ҳам бундай «сирли» шакллар кам эмас. Буларга Чотқол тоғидаги табиат бунёд этган Гўзал ҳайкали, Қоратепа қишлоғидаги Омбир тош, табиат ясаган Пулихокин кўприги (Бойсун тоғлари), Қизилқумдаги «сеҳрли» изларни кўрсатсак бўлади. Айниқса, Нурота тоғ тизмаси «мўъжизалар»га жуда бой. Масалан, бу ерда узоқдан қўй шаклини эслатувчи «Тош бўлган қўйлар» (Қўйтошда), устунсимон пирамидалар (Бешбармоқ тоғида), «Сирли момотош»

ТАБИАТ ҲАҚИДА СУҲБАТ

(Фориш районида), «Кароматли» излар (Саврук қишлоғида. Парандоз тоғида ва бошқа жойларда), жаранговчи тош ёки «Дўмбира тош» (Мойбулоқ қишлоғида), Тешиктош, Жунли ота ва Лангар ота (Хатирчи районида) кабилар қадимдан бери кишиларга маълумдир.

Нурота тоғидаги сирли ва афсонавий тошлардан бири тебранувчи Сангужўмон харсангидир. (Сангижўмон тожикча тебранувчи тош демакдир). У Нурота тоғ тизмасининг (Оқ тоғнинг) жанубий ён бағрида, Сангижўмон сойининг манбаида, (Хатирчи райони) 900 метр баландликда жойлашган. Ҳарсанг тоғ юзидаги холдек бўртиб, тошлар ҳуснига ҳусн, қояларга сайқал бериб туради.

Сойнинг манбаи асосан интрузив (отқинди) тоғ жинсларидан — гранитдан ташкил топган. «Сирли» ҳарсанг ҳам водийни қоплаб ётган ана шу гранит тошларнинг йирик бир бўлагидир.

Сангижўмоннинг атрофини майда-майда (диаметри 0,5 сантиметргача бўлган) гранит бўлакчалари қоплаб ётади. Ҳарсангнинг шакли эллипс (тухумсимон). Жойлашган ўрни ғарб томонга қараб 5-10 градуслар чамаси қия тушган. Ҳарсанг айланасининг узунлиги 19 метр, баландлиги 5 метр 60 сантиметр. Ғарбий қисмининг тепасида шамол таъсирида 10-20 сантиметр чамасида ўйилган чуқурликлар бор. Бизнинг чамалаб ўлчашимизча, тебранувчи тошнинг ҳажми 75-78 куб метрга, оғирлиги эса—225-234 тоннага яқин.

Сангижўмоннинг «сири» унинг тебранишидадир. Бу оғир ҳарсангни ғарб томонга қараб кўтарса қимирлайди ва 7-10 мартагача тебранади. Улкан ҳарсанг шунчалик енгил тебранадики, ҳатто уни 10-12 ёшлардаги бола ҳам ҳаракатга келтира олади.

Сангижўмоннинг пайдо бўлиши ва айниқса тебраниш сабабларини билмаган айрим кишилар уни мўъжиза деб ҳисоблашади.

Йўқ, асло бундай эмас!

Сангижўмон ҳарсанги табиатда учраб турадиган ҳодисалардан бири, холос! Бундай тошлар ер юзида якка эмас. Чунончи, юқорида айтиб ўтилган «Худолар боғи»да ҳам тебранувчи ҳарсанг мавжуд; Буэнос-Айрес шаҳрига яқин жойда (Аргентинада) шамол таъсирида қимирловчи машҳур тош-Тандиль бор. Зарафшон тоғ тизмасининг ўрта қисмида ҳам Сангижўмон тошига ўхшаш тебранувчи тошлар учрайди.

Сангижўмоннинг тебраниш хусусияти шамолнинг кучи натижасида ҳосил бўлган. Дарҳақиқат, тоғларда тез-тез бўлиб турадиган кучли шамоллар тоғ жинсларининг майда заррачаларинигина эмас, балки шу билан бирга, майда тошларни ҳам ўз жойидан қўзғотади, уларни учиради. Шамол натижасида ҳар хил предмет ва жисмларга бориб урилган тош ва зарралар жисмларни емиради, силлиқлаштиради, турли шакллар ясайди.

Ҳар хил минерал зарраларидан ташкил топган гранит тошлар ташқи кучлар, айниқса шамол таъсирида тез нурайди. Шунинг учун ҳам Финляндияда гранит қояларни «Раппа-Киви» («Чирик тош») деб аташлари бежиз эмас.

Шундай қилиб, гоҳ водийдан, гоҳ тоғдан турли йўналишда эсган шамоллар ҳар хил зарраларни олиб бориб Сангижўмон ҳарсангига урган. Учирилган жисмлар одатда шамолнинг пастки қатламида, яъни ер юзасига яқин бўлган қисмида кўп бўлади. Шунинг учун ҳам тошнинг юқори қисмига нисбатан пастки қисми кўпроқ ва тезроқ емирила борган. Бундай жараёнларнинг узоқ давом этиши натижасида Сангижўмоннинг таги тобора кўпроқ камар қилиб ўйилган. Ниҳоят, ҳарсангнинг устки қисми билан асосини бирлаштирувчи «устун» аста-секин қирқилган. Ҳарсанг эндиликда асоси устида ингичка ва ўткир учли узилган таянчда лиқиллаб туриб қолган. Бу таянч ҳозир ҳам шамол таъсирида узлуксиз тарашланиб турилади. Етарли даражада суянчиққа эга бўлмаган Сангижўмонни ҳар бир киши осонгина тебратиши мумкин.

Тебранувчи тошнинг яқинида (5-6 метр жанубида) иккинчи «сирли» ҳарсанг — Тешиктош бор. Ундан 300-400 метр ғарбда баландлиги 2 метрдан ошиқроқ замбуруғсимон ва кобрага ўхшаш тошлар мавжуд. Уларнинг ҳосил бўлишида ҳам энг муҳим ролни шамол ўйнаган.

Табиат қудратини кўрай десангиз тоққа чиқинг дейдилар. Сангижўмон тафсилоти ана шу иборанинг ёрқин исботидир.

Тоғлар улкан хазиналар макони, бекиёс кўрк ва ҳуснга бой бўлган диёр, битмас-туганмас нафосат маскани ва хилма-хил ажойиботлар ўлкасидир.

Дарҳақиқат, тизмали тоғлар, шўх сойлар, дарёлар, бахмал қир ва адирлар ҳамда сокин довонлар оша саёҳат қилиш, сўлим соҳиллар қўйнида, жимжимадор булоқлар атрофида дам олиш, шовуллаган ўрмонлар қучоғида кезиш кишига бебаҳо ором, эстетик лаззат бағишлайди. Кайфиятни тетик, кишини бақувват қилади, кучга куч, ғайратга ғайрат қўшади.

А. САИДОВ,
география фанлари кандидати.

ШАХМАТ

ИМКОНИЯТЛАР ДОИРАСИДАГИ ГАПЛАР

Замонамизнинг энг истеъдодли гроссмейстерлари Борис Спасский билан Анатолий Карповнинг яна икки ойдан кейин бошланадиган ярим финал ўйини мухлисларда зўр қизиқиш уйғотаётгани бежиз эмас. Мутахассислар ҳам бу борада хилма-хил мулоҳаза юритмоқдалар, баҳслашмоқдалар. Шахмат олами учун энг қизиғи, шу билан бирга энг салмоқлиси тож даъвогарларининг «етти ўлчаб бир кесадиган» мўлжал — фикрларидир.

Пуэрто-Рикода ғалаба қилган куни Спасский ТАСС мухбирига: ниятим — Роберт Фишер билан такрор куч синашиш, деди лўнда қилиб. Бу «Ҳой, Карпов, ёки фалончи, бекорга овора бўлма, барибир сенларни ютаман», деган дўқ эмас, албатта. Собиқ жаҳон чемпионини рақиблари шаънига хунук гап айтадиганлардан деб бўлмайди. Кучига, имкониятларига ишонганидан бу.

Москвада Анатолий Карпов ғалаба қилгач, «Советский спорт» мухбири унга шундай савол берди:

— Ўтган йили бўлса керак, сиз жаҳон биринчилигининг ушбу туркум мусобақалари «меники эмас» дедингиз ва бу сўзларингиз жаҳон матбуотида такрор-такрор эълон қилинди. Бу билан ҳозир Фишерга бас келиш сизга қийин бўлишини билдирмоқчи бўлгансиз-да, албатта. Полугаевскийни енгганингиздан кейин, ўша фикрингиз ўзгаргани йўқми?

— Йўқ, ўзгармади... «Генерал бўлишни истамаган солдат — солдат эмас»лигини биламан. Генераллик погони тезроқ елкасида ярақлашини орзу қилмаслик яхши эмаслигини ҳам тушунаман. Лекин ҳар қалай солдатлик ва генераллик ўртасида офицерлик ҳам борлигини унутмаслик керак.

Уралнинг унча катта бўлмаган Златоуст шаҳрида ажойиб бир шахмат таланти пайдо бўлгани мамлакатга тез тарқалди. Ўн бир ёшида спорт мастерлигига номзод бўлган аълочи ўқувчи Толя Карповни Михаил Ботвинник ўз оталиғига олди. Кейинроқ гроссмейстер Семён Фурмандан шахмат сирларини ўргана бошлади. Ҳозир у университетни тугатиш арафасида турибди. Шахмат билан шунчалар банд бўлишига қарамай, ҳали ҳам «беш»дан бошқа баҳони тан олмаётганига кўпчилик ҳайрон.

Жаҳоннинг 1973 йилги энг яхши шахматчиси деб тан олинган бу йигит қанчалик баодоб эканини унинг «Правда» газетаси мухбири билан яқинда қилган суҳбатида ҳам яққол кўринди. Саволжавобда иккала рақиб иштирок этди:

— Бўлғуси рақибингиздан «мамнунмисиз» ёки бирон бир бошқасини истармидингиз?

Спасский: Карпов билан ўйнаяжагим жуда соз бўлди.

Карпов: ярим финалми, финалми барибир, Спасский билан дона суришнинг ўзи қийин нарса.

— Ҳар бир тож даъвогарининг мухлислари Фишернинг рақиби ўша бўлишини истайдилар, албатта. Бу тўғрида гроссмейстерларнинг ўзлари нима дейишади?

Спасский: мухлисларнинг ишончи учун раҳмат, лекин ҳозир менинг бутун фикр-хаёлим Карпов билан бўлиб турибди.

Карпов: шахматда камчиликларим бор. Балки улар кўзга ташланмас-у, лекин қолган бир ярим йил орасида йўқолишига кўзим етмайди. Даъвогарларнинг ўзаро яккама-якка олишувлари ишонч бахш этади, услубни пардозлайди, шуларда тажрибанг ҳам ортади. Менга ҳозир худди шуниси керак-да.

— Келгуси режаларингиз қандай?

Спасский: шай бўлиб туриш.

Карпов: дам олиш, дам олиш ва яна дам олиш. Айни вақтда ўйинга ҳам тайёрланиш, албатта.

Келинг рақибларнинг ўзлари таъкидлаганидек, яқинроқни мўлжалга ола турайлик. Хўш, қайси бири устун келади: Спасскийнинг кенг универсал услубими ёки Карповнинг аниқ ва оқилона режаларими? Улар жами тўрт марта учрашиб, учтаси дуранг бўлган, биттасида Карпов ғолиб келган. Лекин бу нарса ўйинларда ҳал қилувчи моҳиятга эга эмаслиги Капабланка — Алёхин, Спасский — Фишер ва Петросян — Портиш олишувларида тасдиқдан ўтди.

Иккинчи ярим финалга чиқиш орзусида куч синашаётганлар ҳали ҳам бир ёқли бўлишмади. Петросян ўнинчи учрашувда Портишга. Корчной эса 12- учрашувда Мекингга ютқазиб қўйганлиги вазиятни яна бир оз чигаллаштириб юборди. Бироқ иккала ўйинда ҳам Совет гроссмейстерлари 2:1 ҳисобида пешқадам бўлиб турибдилар. Ҳисобни тенглаштиришдан кўра ютуқлар сонини учтага етказиш, бинобарин унда ғолиб чиқиш ниҳоят ... кўринади. Аммо, бу иштирокчиларнинг ҳозирги пайтдаги шайлиги-ю кайфиятига боғлиқ.

М. МУҲИДДИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» шарҳловчиси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.00 — МОСКВА. 18.15 — ТОШКЕНТ. 18.25 — Қўғирчоқ фильм. 18.35 — «Санъат ғунчалари». 19.05 — Миллионлар ленинча университети. 19.20 — «Ахборот». 19.35 — Адабий театр. 20.30 — Ўн минут музика. 20.40 — «Ахборот». 21.00 — Чорвадорлар учун эшиттириш ва концерт. 22.00 — МОСКВА. «ВАҚТ». 22.30 — Хоккей: «СПАРТАК» — «КРИЛЬЯ СОВЕТОВ». ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 11.00 — ТОШКЕНТ. 11.25 — **Диққат, тошбақа** (бадиий фильм). 18.15 — МОСКВА. 19.00 — Хоккей: ЦСКА — «ДИНАМО». 19.40 — Қувноқ ноталар. 20.00 — Москва ва москваликлар. 20.30 — Бадиий фильм. 21.35 — Рус романси. 22.00 — ТОШКЕНТ. 22.30 — **Ғайри табиий одам** (бадиий фильм). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Фильм-концерт. 19.30 — Ўқув кўрсатуви. 20.40 — Ҳужжатли фильм. 21.00 — Беш йиллик маршрутлари бўйлаб. 21.30 — Телеспектакль.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 14/II да **Травиата.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 13/II да **Парвона,** 14/II да **Аяжонларим.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 13/II да **Ҳалима,** 14/II да **Жон қизлар.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ЁШ ГВАРДИЯ ДРАМА ТЕАТРИДА — 13/II да **Биринчи бўса,** 14/II да **Мудҳиш вазият ёки кўчага чиққан гап.**

КИНО

Ёввойи қалб — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Танҳо ўзинг (жуфт соатларда). **Ютқазилган ўйин** (тоқ соатларда) — «ДРУЖБА».

Яшасин муҳаббат! (11.00, 14.00, 17.00, 20.00). **Майерлинг** (12.00, 15.00, 18.00, 21.00) — «СПУТНИК».

Уч мушкетёр (14.00, 17.00, 20.00) — **Оддий кийимдаги киши** (кундуз ва кечқурун) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Оливер (12.00, 18.00). **Гойя ёки Билимнинг машаққатли йўли** (15.00, 20.45) — «ЧАЙКА».

Унутилган кечув сири — «ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Шаҳарлар ва йиллар — «МОСКВА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Севги анатомияси — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ҳамроз — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Қум карьери генераллари — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Қора синглим учун оқ гуллар — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Докер — С. РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун).

Эрамиздан миллион йил илгари — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Ҳур қизлар — «МОСКВА» (11.00, 20.45).

«УЗАВТОРЕМОНТ»

ишлаб чиқариш бирлашмасининг авторемзаводлари

барча корхона, бошқарма, колхоз ва совхозлардан

15 МАРТГАЧА ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА

автомобиль ва агрегатларни капитал ремонтга

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

«Урал-355», «КАЗ-608» маркали автомобиллар ва «ТМЗ-879» маркали яримприцеплар (Самарқанддаги 3-авторемзавод — Даҳбед кўчаси, 16-уй);

«МАЗ-500, 503» маркали автомобиллар, уларнинг олдинги ва орқа кўприклари (Олмалиқдаги 4-авторемзавод — Октябрь майдони, 22-уй);

«ММЗ-555», «ЗИЛ-130», «ЗИЛ-585», «ЗИЛ-164» маркали автомобиллар (Ленинск — Андижондаги 6-авторемзавод — Крупская кўчаси, 64-уй);

«ГАЗ-51» маркали автомобиллар (Тошкентдаги 10-авторемзавод — Дадабоев кўчаси, 64-уй). (Хива — Хоразмдаги 13-авторемзавод — Соят қишлоқ Совети).

ОЛМАЛИҚ ШАҲРИДА
2, 3 МАРТДА
1974 ЙИЛГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ПУЛ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИНИНГ БИРИНЧИ ЧИҚАРИЛИШИ БЎЙИЧА
ютуқлар тиражи ўтказилади
ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИНИ СОТИБ ОЛИНГ!

Редактор ўринбосари Ж. ЖАББОРОВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ — Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ● ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар — 338142, «коммутатор» — 330245 дан 330258 гача

Р. 02226. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. № 37.